ONDERZOEK NAAR DE RENTABILITEIT VAN HET KWEKERSBEDRIJF IN DE BLOEMBOLLENSTREEK

Statistiek over het jaar 1954

en

Begroting voor het jaar 1955

Rapport No 249

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

L1

249A

Afd. Tuinbouw

95573

I N H O U D

		Pag.
	WOORD VOORAF	4
HOOFDSTUK I	INLEIDING	5
	1. Doel	5
	2. Keuze van het gebied	5
	3. De bloembollenstreek	6
	4. De bedrijfskeuze	9
	5. De verzamelde gegevens	11
	6. Wijze van uitdrukking der gegevens	12
	7. Wijze van berekening der gegevens	14
HOOFDSTUK II	DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1954	17
	1. Onderscheiding naar bedrijfstype	18
	2. " " bedrijfsgrootte	20
	3. " " de structuur van de arbeidsbezetting	23
	4. De onderlinge samenhang der gemaakte onderscheidingen	25
	5. De rentabiliteit per gemeente van vestiging	27
	6. De spreiding van de bedrijfsuitkomsten	27
	7. De kosten	28
	8. De opbrengsten	29
	9. De inkopen	30
HOOFDSTUK III	HET INKOMEN VAN DE ONDERNEMER	32
	1. Algemeen	32
	2. Het inkomen uit het bedrijf	32
	3. De verteringen	34
	4. De besparingen	35
HOOFDSTUK IV	DE VERMOEDELIJKE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1955	36
	1. De voorlopige cijfers	36
	2. De wijze van berekening der voorlopige cijfers	40
	a. De opbrengsten en de inkopen	40
	b. De kosten	40
HOOFDSTUK V	DE FINANCIELE POSITIE VAN DE BEDRIJVEN PER 1 JAN. 1955	42
	Grafieken	
	1a en 1b Aantal bedrijven per grootteklasse	10
	2a en 2b Aantal bedrijven per gemeente	10
	3a en 3b Oppervlakte per bollensoort in RR^2	10

Pag.

Bijlagen

I Toelichting wijze van berekening der cijfers over 1954 45

II Overzicht van het grondgebruik in aren gemiddeld per bedrijf over 1954 49

III Overzicht van de kosten en opbrengsten, de arbeidsbezetting en het arbeidsinkomen gemiddeld per bedrijf over 1954 50

IV Overzicht van de kosten en de opbrengsten, de arbeidsbezetting en het arbeidsinkomen, gemiddeld per hectare bollenland over 1954 51

V a, b en c. De spreiding van de bedrijfsuitkomsten over 1954 52

VI Overzicht van het inkomen per ondernemer over 1954 55

VII De financiële structuur op 1 januari 1955 56

Tabellen

1. De grootte en de samenstelling van het bollenareaal der belangrijkste gebieden 5

2. Specificatie van de oppervlakte bloembollen in 6 gemeenten in de Bollenstreek 7

3. Aantal bedrijven en oppervlakte bollenland in 6 gemeenten in de Bollenstreek 8

4. Aantal kwekersbedrijven en handelsbedrijven en oppervlakte bollenland in procenten van het totaal der bloembollenbedrijven in de 6 gemeenten 8

5. Aantal kwekersbedrijven per gemeente 9

6. De bedrijfsresultaten over 1954 bij groepering der bedrijven naar bedrijfstype 17

7. De relatie tussen bedrijfstype en bedrijfsgrootte 20

8. De bedrijfsresultaten bij indeling der bedrijven naar bedrijfsgrootte 21

9. De bedrijfsresultaten uitgedrukt per eenheid van oppervlakte bollegrond 22

10. De bedrijfsresultaten bij onderscheiding der bedrijven naar de structuur der arbeidsbezetting 24

11. De betrekking tussen de onderscheidingen naar bedrijfstype, bedrijfsgrootte, resp. structuur van de arbeidsbezetting, ten aanzien van het aantal bedrijven, de jaarkosten en de rentabiliteit 26

12. De rentabiliteit per gemeente en de verdeling van het aantal bedrijven over de onderscheiden groepen 27

13. De procentuele samenstelling der kosten 29

14. De procentuele samenstelling der opbrengsten 29

15. De inkopen in procenten van de kosten 30

16. De procentuele samenstelling van het gezinsinkomen van de ondernemer uit het bedrijf 32

17. Spreiding van het gezinsinkomen per ondernemer over 1954 33

18. Vergelijking privé-opnamen en totaal gezinsinkomen over 1954 35

19. De vermoedelijke bedrijfsresultaten over 1955 36

20. De opbrengsten van 63 bedrijven in 1955, in procenten van 1954 37

21. De verkopen in 1955, uitgedrukt per RR^2 beteelde oppervlakte 38

22. Procentuele voorstelling van het grondgebruik van 63 bedrijven in 1954 en 1955 39

23. De spreiding van het percentage eigen kapitaal, uitgedrukt in de totaalwaarde der activa 44

WOORD VOORAF

Het onderzoek naar de bedrijfsresultaten van bloembollenbedrijven, dat gedurende een reeks van jaren door het L.E.I., zowel in de Bloembollenstreek als in het gebied Anna-Paulowna is ingesteld, is steeds, wat de rapportering betreft, als onderdeel van het algemene onderzoek naar de Bedrijfsuitkomsten in de Tuinbouw behandeld.

Dat thans een afzonderlijk rapport aan dit onderzoek is gewijd, vindt zijn oorzaak in de uitbreiding welke dit onderzoek heeft ondergaan. Op representatieve basis kon met ingang van 1954 een 70-tal bedrijven in de belangrijkste gemeenten van de Bloembollenstreek worden ingeschakeld.

Met nadruk zij er op gewezen, dat dit onderzoek slechts betrekking heeft op het kwekersbedrijf. De uitkomsten van de handel in bloembollen, zoals deze in vele gevallen als neven- dan wel als hoofdfunctie in het bloembollenbedrijf wordt aangetroffen, vormden derhalve geen object van onderzoek.

Het gevolg hiervan is, dat het onderzoek in hoofdzaak betrekking heeft op de kleinere bedrijven. Wanneer dan ook in dit rapport sprake is van de benamingen groot-, middelgroot- en klein bedrijf, dan dient men deze grootte-aanduidingen in relatieve zin op te vatten.

Het rapport bevat een verslaglegging van de bedrijfsresultaten over 1954 met daaraan toegevoegd een op schattingsbasis berekend resultatencijfer over 1955. Behalve aan de rentabiliteit is ook aandacht besteed aan de financiële positie der bedrijven en wel naar de toestand per 1 januari 1955.

Het rapport is samengesteld op de afdeling Tuinbouw door A. Holkamp.

De Directeur,

J. Horring

(Dr. J. Horring)

's-Gravenhage, mei 1956.

HOOFDSTUK I

INLEIDING

1. D o e l

Het doel van dit onderzoek is, een inzicht te verkrijgen in de financiële resultaten van de bloembollenteelt, voorzover deze wordt uitgeoefend in bedrijven in het gebied De Bloembollenstreek, waarin men zich uitsluitend op de produktie en verkoop van - en dus niet tevens op de handel in - bloembollen toelegt.

2. D e k e u z e v a n h e t g e b i e d

Onder de gebieden waarin de bloembollenteelt in Nederland wordt uitgeoefend, neemt de Bloembollenstreek, zowel wat de oppervlakte als wat de teelten betreft, de belangrijkste plaats in.

Tabel 1.

DE GROOTTE EN DE SAMENSTELLING VAN HET BOLLENAREAAL DER BELANGRIJKSTE GEBIEDEN

	Totaal		Procentuele samenstelling van het bollenareaal								
	ha	%	Hyacinten	Vroege tulpen	Late tulpen	Narcissen	Gladiolen	Crocussen	Overig bijgoed	Leeg land	Totaal
Bloembollenstreek	3.394	42	13	10	26	22	13	3	7	6	100
Westfriesland	1.805	23	-	14	30	1	35	1	16	3	100
Anna-Paulowna	907	11	6	5	29	18	25	3	9	5	100
Kennemerland	812	10	4	8	20	11	28	5	21	3	100
Geestmerambacht	257	3	-	10	27	-	47	1	13	2	100
Westland	139	2	-	17	45	1	34	2	1	-	100
Overige gebieden	740	9	1	5	16	10	53	4	7	4	100
	8.054	100	7	10	26	13	26	3	10	5	100

Gegevens C.B.S. 1954

Vooral hyacinten (80%) en narcissen (70%) zijn in dit gebied naar rato van de landelijke oppervlakte sterk vertegenwoordigd. Van de andere gebieden zijn Westfriesland en overigens Anna-Paulowna en Kennemerland van betekenis. De gebieden

Westfriesland en Kennemerland konden echter voor een analyse van de financiële resultaten, welke met de bloembollenteelt worden behaald, niet in aanmerking komen. Door de omstandigheid, dat de bloembollenteelt in deze gebieden naast die van groenten en vroege aardappelen in hetzelfde bedrijf wordt uitgeoefend, is het namelijk, bij de gegeven werkwijze, niet mogelijk om de resultaten van de bloembollenteelt afzonderlijk te onderkennen. De invloed der belangrijkste teelten op het bedrijfsresultaat kan bij het rentabiliteitsonderzoek dat door het L.E.I. reeds gedurende een aantal jaren in deze gebieden wordt verricht, dan ook slechts bij benadering worden vastgesteld.

Het gebied Anna-Paulowna, waarin men zich, evenals in de Bloembollenstreek, op de bloembollenteelt heeft gespecialiseerd, komt wel voor dit onderzoek in aanmerking. Overwogen wordt om in de naaste toekomst ook in dit gebied een rentabiliteitsonderzoek in te stellen.

3. De Bloembollenstreek

Tot dit gebied worden volgens de maatstaf welke ten deze door de afd. Tuinbouw van het Ministerie van Landbouw wordt aangehouden, de volgende gemeenten gerekend. De betekenis van deze gemeenten vanuit een oogpunt van oppervlakte bloembollen, blijkt uit onderstaande areaalcijfers, welke aan de Landbouwstatistiek 1954 van het C.B.S. zijn ontleend.

	Aantal ha bollenland		
Hillegom	503		
Lisse	587		
Sassenheim	349		
Noordwijkerhout	478		
Noordwijk	494		
Voorhout	239		
		2650	(78%)
Haarlem	43		
Bloemendaal	39		
Heemstede	83		
Bennebroek	29		
Warmond	47		
Wassenaar	76		
Oegstgeest	71		
Rijnsburg	28		
Katwijk	59		
Valkenburg	18		
Alkemade	41		
Voorschoten	28		
Haarlemmermeer	182	744	(22%)
		3394	

Voor het onderzoek hebben wij ons bepaald tot de 6 belangrijkste gemeenten, t.w. Hillegom, Lisse, Sassenheim, Noordwijk, Noordwijkerhout en Voorhout. Deze gemeenten omvatten in totaal 78% van de oppervlakte bloembollen der voornoemde Bollenstreek c.q. 33% van de landelijke oppervlakte aan bloembollen.

De samenstelling van het bloembollenareaal van deze gemeenten is als volgt.

Tabel 2.

SPECIFICATIE VAN DE OPPERVLAKTE BLOEMBOLLEN IN DE 6 GEMEENTEN

Gemeente	Aantal bedrijven	Totaal	Hyacinten	Vroege tulpen	Late tulpen	Narcissen	Crocussen	Gladiolen	Overig bijgoed	Leeg land
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Hillegom	236	503	98	48	108	84	18	56	66	25
Lisse	304	588	129	63	148	135	15	36	14	48
Sassenheim	132	349	50	20	97	77	10	38	12	45
Voorhout	170	239	33	38	58	68	5	28	4	5
Noordwijkerhout	395	478	38	36	140	149	14	61	29	11
Noordwijk	326	494	35	66	109	90	12	144	14	24
	1563	2651	383	271	660	603	74	363	139	158

Gegevens C.B.S. 1954.

Voor het verkrijgen van inzicht in de rentabiliteit van de bloembollenteelt in deze 6 gemeenten zouden de in tabel 2 vermelde gegevens het uitgangspunt dienen te vormen voor de keuze der steekproefbedrijven. Er is echter geen poging gedaan om de steekproef op dit ideale universum te baseren. De moeilijkheid is namelijk dat, afgezien van geringe oppervlakten welke als nevencultuur in gebruik zijn, ongeveer de helft van de totale oppervlakte bloembollen in deze gemeenten in exploitatie is bij het relatief kleine aantal der kwekers-handelaren. De werkwijze welke bij dit onderzoek wordt gevolgd, laat niet toe dat deze belangrijke categorie in de steekproef wordt vertegenwoordigd, aangezien het afsplitsen van de resultaten der kwekerij-afdeling in de praktijk - zoal mogelijk - onevenredig veel tijd in beslag neemt.

In verband hiermede hebben wij ons noodzakelijkerwijs moeten beperken tot de zgn. kwekersbedrijven, bedrijven waarin men zich

uitsluitend op de teelt van - en dus niet tevens op de handel in - bloembollen toelegt. Dit zijn in wezen de kleinere bedrijven. De grootte en de samenstelling van dit verkleinde universum en de verhouding daarvan ten opzichte van het "ideale" universum blijkt uit de tabellen 3 en 4.

Tabel 3.

AANTAL BEDRIJVEN EN OPPERVLAKTE BOLLENLAND IN DE 6 GEMEENTEN IN DE BOLLENSTREEK 1)

	Totaal		Hillegom		Lisse		Sassenheim		Voorhout		Noordwijkerhout		Noordwijk	
	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.	Aant. bedr.	Opp.
		ha		ha		ha		ha		ha		ha		ha
Kwekersbedrijven	995	1286	142	219	184	225	72	83	98	116	293	379	206	264
Handelsbedrijven	199	1204	56	279	49	325	36	256	21	101	20	69	17	174
Kwekersbedr. met veehouderij	30	30	1	1	2	1	-	-	10	9	6	10	11	9
Totaal bloembollenbedrijven	1224	2520	199	499	235	551	108	339	129	226	319	458	234	447
Bedrijven met bloembollenteelt als nevencultuur	641	71	102	14	106	13	84	8	51	5	143	10	155	21
Totaal bedrijven met bloembollenteelt	1865	2591	301	513	341	564	192	347	180	231	462	468	389	468

1) Gegevens C.B.S. (bewerkt door het L.E.I.)

Tabel 4.

AANTAL KWEKERSBEDRIJVEN EN HANDELSBEDRIJVEN EN OPPERVLAKTE BOLLENLAND IN PROCENTEN VAN HET TOTAAL DER BLOEMBOLLENBEDRIJVEN IN DE 6 GEMEENTEN

	Totaal 6 gemeenten					Totaal der 3 gemeenten Hillegom, Lisse, Sassenheim					Totaal der 3 gemeenten Voorhout, Noordwijkerhout, Noordwijk				
	aantal bedr.	opper-vlakte	gem. opp. per bedrijf	in procenten aantal bedr.	in procenten opper-vlakte	aantal bedr.	opper-vlakte	gem. opp. per bedrijf	in procenten aantal bedr.	in procenten opper-vlakte	aantal bedr.	opper-vlakte	gem. opp. per bedrijf	in proc. aant. bedr.	in proc. opp. vl.
		ha	ha				ha	ha				ha	ha		
Kwekersbedrijven	995	1286	1,29	82	51	398	527	1,32	73	38	597	759	1,27	87	67
Handelsbedrijven	199	1204	6,05	16	48	141	860	6,10	26	62	58	344	5,93	9	30
Kwekersbedrijven (met veehouderij)	30	30	1,-	2	1	3	2	-,67	1	-	27	28	1,09	4	3
	1224	2520	2,06	100	100	542	1389	2,56	100	100	682	1131	1,66	100	100

1) gegevens C.B.S. 1953 (bewerkt door het L.E.I.)

Blijkens bovenstaande gegevens kan de steekproef maximaal betrekking hebben op een oppervlakte welke in het "oudere" gebied (Hillegom, Lisse, Sassenheim) ± 38%, in het "nieuwere" gebied ± 67% van de totale oppervlakte bollengrond van de bloembollenbedrijven uitmaakt. Het aantal kwekersbedrijven bedraagt voor de genoemde gebieden resp. 73 en 87%, dit is gemiddeld 82%.

Bij de bedrijfskeuze voor dit onderzoek is er naar gestreefd, deze groep van bedrijven op evenredige wijze in het onderzoek te vertegenwoordigen, zij het tenslotte nog met de beperking dat als minimum-bedrijfsgrootte een oppervlakte is aangehouden, welke normaliter aan één man gedurende een jaar volledig werk verschaft (± 75 are bloembollen).

4. De bedrijfskeuze

Voor de keuze der in te schakelen bedrijven is gebruik gemaakt van de gegevens der Mei-inventarisatie van het C.B.S., welke door de afd. Streekonderzoek van het L.E.I. - ten behoeve van een parallel lopend onderzoek in deze gemeenten - waren uitgewerkt. Deze gegevens, welke betrekking hebben op het jaar 1953, gaven de volgende cijfers te zien (tabel 5).

Tabel 5.

AANTAL KWEKERSBEDRIJVEN PER GEMEENTE

Gemeente	Aantal bedrijven per grootteklasse (oppervlakte bloembollengrond in aren)							Totaal		
	75/100	100/150	150/200	200/300	300/500	500/1000	>1000			in %
Hillegom	23	27	23	15	13	7	3	111		
Lisse	29	31	23	20	17	4	1	125		
Sassenheim	18	10	9	10	2	2		51	287	40
Voorhout	14	10	16	20	7	2		69		
Noordwijkerhout	48	58	30	35	22	9	6	208		
Noordwijk	39	40	23	21	13	8	2	146	423	60
	171	176	124	121	74	32	12		710	100

Uit deze bedrijven die tezamen het universum van dit onderzoek vormen, is een steekproef genomen van 10%. Voorzover dit mogelijk bleek, zijn de verhoudingen der aantallen bedrijven per gemeente en per grootteklasse in acht genomen, terwijl ook aan de oppervlakteverhoudingen der geteelde bollensoorten, eveneens zowel per gemeente als per grootteklasse, bij de bedrijfskeuze aandacht is geschonken.

In totaal kon de medewerking worden verkregen van 69 bedrijven. Deze steekproef omvat 9,7% van het universum.

Hoewel er uiteraard naar gestreefd is om op alle onderscheiden gezichtspunten tot een evenredige vertegenwoordiging te geraken, is dit in de praktijk niet ten volle mogelijk gebleken.

UNIVERSUM

STEEKPROEF

Grafiek 1a

Grafiek 1b

Aantal bedrijven per grootteklasse

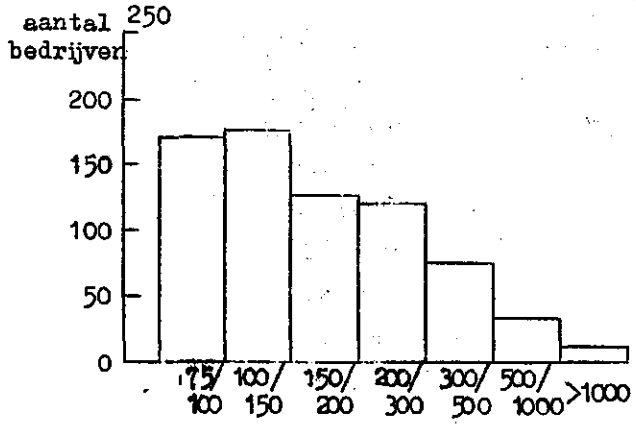

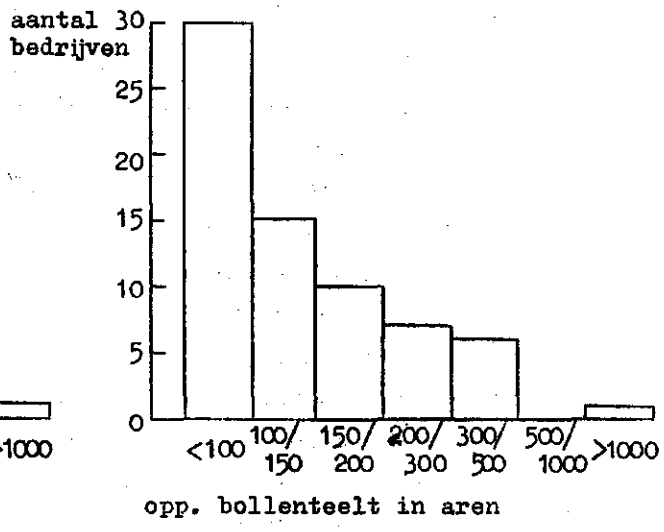

Aantal bedrijven per gemeente

Grafiek 2a

Grafiek 2b

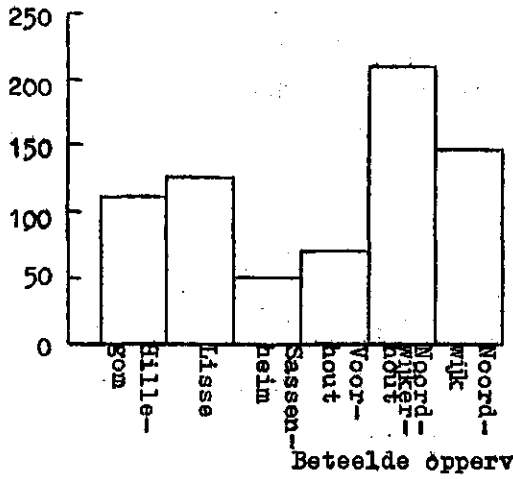

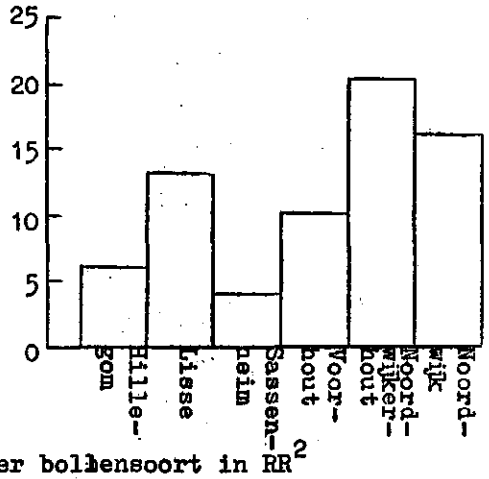

Beteelde oppervlakte per bollensoort in RR^2

Grafiek 3a

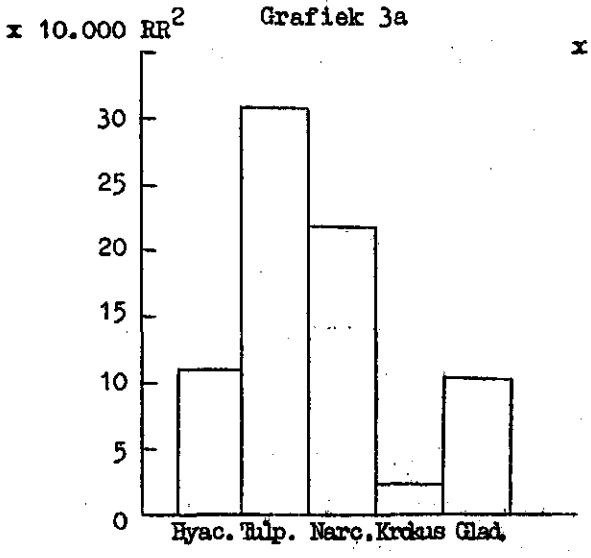

Grafiek 3b

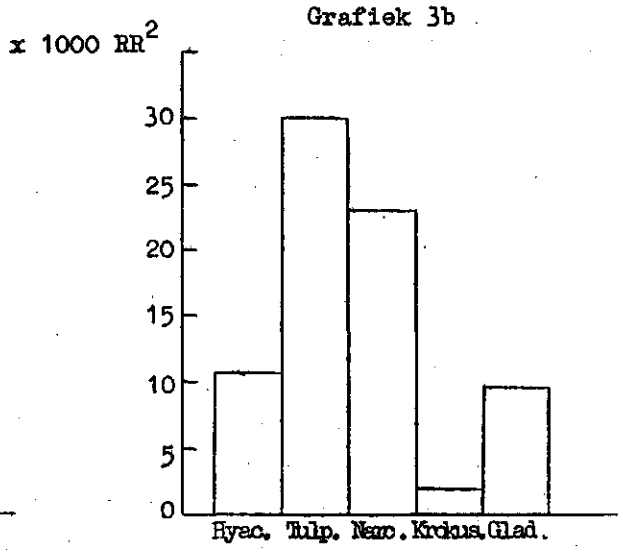

Zoals uit nevenstaande kolommen diagrammen blijkt, zijn de kleinere bedrijven ruimer, de grotere minder sterk in de steekproef vertegenwoordigd dan in het universum. Gedeeltelijk hiermede verband houdend is het aantal bedrijven in de gemeenten Hillegom, Lisse en Sassenheim relatief kleiner, het aantal bedrijven in de andere gemeenten relatief groter dan in het universum. Zien wij echter naar grafiek no 3, waarin de onderlinge verhouding der teelten is aangeduid, dan blijkt, dat de verschillende bollensoorten in de steekproef op vrijwel identieke wijze zijn vertegenwoordigd als in het universum.

Op grond van het bovenstaande mag dan ook worden geconcludeerd, dat de steekproef in redelijke mate representatief is te achten voorzover het de gezichtspunten betreft waarnaar deze representativiteit getracht is te bereiken. De willekeurige wijze waarop andere factoren welke van invloed zijn op de rentabiliteit (vakmanschap, rassenkeuze e.a.) in het onderzoek zijn betrokken, geeft - mede op grond van het aantal bedrijven - vertrouwen in de verwachting dat de representativiteit ook in deze opzichten gunstig is.

De bedrijfskeuze vond plaats in samenwerking met een 10-tal boekhoudbureaus en administratiekantoren, die bereid waren gevonden hun medewerking aan dit onderzoek te verlenen.

Aan de hand van areaalgegevens der bedrijven welke deze kantoren konden overleggen, kon, rekening houdend met de teeltverhoudingen, de bedrijfsgrootte en het gebied, een bewuste keuze voor de werving der bedrijven worden gemaakt.

5. De verzamelde gegevens

De gegevens zijn ontleend aan de fiscale boekhoudingen der betreffende bedrijven en werden verstrekt door de eerdergenoemde boekhoudbureaus en administratiekantoren, welke de administratie dezer bedrijven verzorgden. Daarnaast is gebruik gemaakt van een aantal gegevens welke niet uit de bestaande boekhoudingen waren te putten, doch welke door het L.E.I. op de bedrijven zijn verzameld. Deze aanvullende gegevens waren nodig om de resultaten volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke richtlijnen[1] te kunnen berekenen. Zij omvatten een uitgebreide inventarisatie van de bedrijven, een opgave van de geteelde gewassen, alsmede aanvullende gegevens betreffende de arbeidsbezetting.

1) Zie Bijlage I.

Het systeem dat voor de verkrijging der financiële gegevens is gevolgd, liet directe contrôle dezer gegevens uiteraard niet toe. Mede aan de hand van de gegevens welke door het L.E.I. op de bedrijven zijn verzameld, konden echter verschillende - door de administratiekantoren opgegeven - kosten op aannemelijkheid worden getoetst. Ten aanzien van de lonen b.v. kon contrôle worden toegepast aan de hand van de gegevens der arbeidsbezetting, welke op het bedrijf werden verzameld.

Zoals uit het bovenvermelde reeds bleek, zijn niet alle cijfers aan de opgaven der administratiekantoren ontleend. Een belangrijk deel (ca 40%) der kosten is berekend op basis van gegevens, ontleend aan de informaties, welke op de bedrijven zijn verkregen en aan de waarnemingen welke daarop zijn verricht voor de berekening van rente, afschrijving en van arbeidskosten ondernemer en gezinsleden.

6. Wijze van uitdrukking der gegevens

Voor de verwerking der verzamelde gegevens hebben wij de bedrijven naar groepen van gelijksoortige bedrijven onderscheiden. De criteria voor deze groeperingen werden gevormd door de gezichtspunten waarnaar een onderscheiding ons nuttig voorkwam.

Deze gezichtspunten zijn:

1e het bedrijfstype:
- a. bedrijven met meer dan 10% hyacintenteelt;
- b. overige bedrijven:
  - 1. met veel tulpen ($> \pm$ 35% van de oppervlakte bollenland);
  - 2. met weinig tulpen ($< \pm$ 35% van de oppervlakte bollenland);

2e de bedrijfsgrootte:
- a. grote bedrijven (jaarkosten $>$ f.30.000,-);
- b. middelgrote bedrijven (jaarkosten f.30.000 - f.15000);
- c. kleine bedrijven (jaarkosten $<$ f.15.000);

3e de structuur der arbeidsbezetting:
- a. personeelsbedrijven;
- b. gezinsbedrijven;
- c. eenmansbedrijven.

De maatstaven voor deze indeling zijn op pag. 23 vermeld.

Voor elk dezer groepen van bedrijven is een gemiddelde per bedrijf berekend ten aanzien van:

het grondgebruik (in aren)	:	bijlage II
de arbeidsbezetting (in manjaren)	:	" III en IV (per hectare)
de kosten en de opbrengsten (in gld.)	:	" III en IV (" ")
het arbeidsinkomen (in gld.)	:	" III en IV (" ")
de financiële structuur (in gld.)	:	" VII.

Uitdrukking van het gezinsinkomen had plaats gemiddeld in guldens per ondernemer (bijlage VI).

De rentabiliteit werd - in bijlage III - uitgedrukt in het verhoudingscijfer: de opbrengsten per f.100,- kosten. Hiertoe zijn de opbrengsten, welke per groep van bedrijven tezamen werden verkregen, gedeeld door 1% van de kosten dier bedrijven. Grotere bedrijven hadden derhalve meer invloed op de grootte van dit verhoudingscijfer dan de kleinere bedrijven.

Voor het verkrijgen van inzicht in de rentabiliteit van de bloembollenteelt moet behalve aan dit "gewogen" gemiddelde ook aandacht worden geschonken aan het "ongewogen" gemiddelde rentabiliteitscijfer, waarin de uitkomsten van het kleine bedrijf even zwaar zijn meegeteld als die van het grote bedrijf. Dit ongewogen cijfer is dus gebruikt om een indruk te geven van de gemiddelde rentabiliteit der onderscheiden bedrijven, zonder te letten op de bedrijfsgrootte.

Een voorbeeld moge het een en ander, zo nodig, verduidelijken:

Stel dat de gemiddelde rentabiliteit moet worden berekend van 2 bedrijven, waarvan het ene (A) een klein, het andere (B) een groot bedrijf is. De rentabiliteit van A is aanmerkelijk gunstiger dan die van B.

	Kosten	Opbrengsten	Opbrengsten in procenten van de kosten
Bedrijf A	5.000,-	7.000,-	140
" B	50.000,-	55.000,-	110
	55.000,-	62.000,-	

Gemiddelde rentabiliteit (gewogen) $\frac{62000}{55000} \times 100 =$ 113

" " (ongewogen) $\frac{140 + 110}{2} =$ 125

Bij de berekening van het gewogen gemiddelde wordt de uitkomst in sterke mate beïnvloed door de rentabiliteit van het grote bedrijf. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde speelt de bedrijfsomvang geen rol.

De spreiding van het rentabiliteitsgemiddelde is in de bijlagen V a, b en c door middel van kolommendiagrammen tot uitdrukking gebracht.

7. Wijze van berekening der gegevens

De wijze van berekening is uiteengezet in bijlage I. In verband met de invloed van de toegepaste wijze van berekening op de becijferde bedrijfsuitkomsten, wordt er met nadruk op gewezen, dat voor een juiste beoordeling der - in de volgende hoofdstukken verantwoorde - resultaten van het onderzoek, kennisneming van de inhoud van bijlage I noodzakelijk is.

Dit geldt in het bijzonder ten aanzien van een tweetal feiten, t.w.:

1. Onder de kosten is geen bedrag opgenomen voor de leidinggevende en toezichthoudende arbeid van de ondernemer en voor het dragen van het ondernemersrisico.
   De oorzaak hiervan is, dat geen gegevens voorhanden zijn waaraan de bedoelde normen zouden kunnen worden ontleend. In dit geval heeft het geen zin hiervoor normen te stellen.
2. De bloembollenkraam is tegen een vaste waardenorm per bollensoort gewaardeerd. In verband met de belangrijke consequenties welke aan de waarderingswijze voor de berekening van het bedrijfsresultaat zijn verbonden, volgt op deze plaats een uitvoerige toelichting van de wijze waarop de waardering van de bloembollenkraam heeft plaatsgevonden. In bijlage I zal naar deze toelichting worden verwezen.

De waardering van de bloembollenkraam

De bloembollenkraam is te beschouwen als een collectiviteit van produktiemiddelen, welke, in samenwerking met andere produktiefactoren, jaarlijks het bruto-inkomen van het bedrijf verschaft.

Technisch blijft deze kraam in stand door bij de oogst niet dieper te rapen dan voor handhaving van de kraam noodzakelijk is. Om de kraam ook economisch op peil te kunnen houden, moeten periodiek aankopen van plantgoed worden verricht, ter vervanging van minder courant geworden soorten. Deze kosten worden in de kostprijsberekening

van het L.E.I. gesteld op 2 à 3% per jaar van de kraamwaarde (d.i. ongeveer een zelfde percentage van de jaarkosten).

Zoals uit dit rapport zal blijken, is het aankoopbedrag in 1954 aanmerkelijk groter dan het bedrag dat in voorvermelde kostprijsberekening als norm voor vervanging van opgeruimde soorten is gesteld. Dit wijst er op, dat er niet alleen van een instandhouding van de kraam, maar in belangrijke mate ook van een kraamverbetering sprake is geweest. De aankopen hadden, voorzover zij niet zijn doorverkocht, dan ook voor een groot deel betrekking op nieuwe investeringen, welke - vanuit bedrijfseconomisch standpunt bezien - naar de balans dienen te worden gebracht, terwijl het verschil tussen de aankoopwaarde en de opbrengst der opgeruimde partijen in feite de afschrijving vormt voor de waardevermindering van de kraam.

Het effect van de nieuwe investering op de kosten zou slechts tot uiting komen in een evenredig hogere rentepost, ware het niet, dat de bollenkweker met zijn totale investering een prijsrisico loopt, welk risico bij gelijkblijvende conjunctuur meer in het bijzonder op de speculatieve soorten, bij wijziging der conjunctuur op de gehele kraam betrekking heeft.

In verband met de geringe stabiliteit der plantgoedprijzen en de hoge investeringswaarde van de bollenkraam moet het kapitaalrisico ongetwijfeld groot worden geacht. De winsten en verliezen welke uit deze prijsfluctuaties voortvloeien, dienen echter als ondernemerswinst, resp. -verlies te worden beschouwd en hebben derhalve als zodanig geen invloed op het bedrijfsresultaat. Wel zou een bedrag in rekening dienen te worden gebracht voor het dragen van dit prijsrisico. Zoals reeds opgemerkt, worden echter door het L.E.I. voor het dragen van deze en andere vormen van ondernemersrisico geen kostennormen gesteld.

Slechts voor het geregeld optredende verschijnsel van het incourant worden van gangbare rassen zou ten naastebij een bedrag kunnen worden gesteld. Bij de bepaling daarvan dient dan rekening te worden gehouden met de opbrengsten der opgeruimde partijen.

Deze wijze van berekening, welke weliswaar - door de pro-memoriestelpost voor het dragen van ondernemersrisico - tot een optimistisch berekend resultatencijfer zal leiden, doch welke o.i. als een theoretisch juiste methode moet worden beschouwd, kon niet worden gevolgd.

Teneinde de bollenkraam op de juiste waarde te kunnen waarderen, moeten nl. van elk der - naar schatting 500 - variëteiten welke op de 69 medewerkende bedrijven worden aangetroffen, de beplante opper-

vlakte en het aantal hl., alsmede de prijzen aan het begin en aan het einde van het boekjaar, worden vastgesteld. Hoewel wij vertrouwen, dat spoedig over deze benodigde gegevens zal kunnen worden beschikt, kan thans, wegens de tijdrovendheid ervan, nog weinig aandacht aan een dergelijke berekening en de gegevens daarvoor worden besteed. Door de onbekendheid met de samenstelling der kraam en de waarde der variëteiten ontbreekt ons daardoor in feite de basis voor de vaststelling van het afschrijvingspercentage voor het incourant worden van gangbare soorten. De bepaling hiervan volkomen een fictie zijnde, hebben wij gemeend een afzonderlijke berekening van de afschrijvingen achterwege te moeten laten. Voor de renteberekening is echter uitgegaan van een kraamwaarde welke gebaseerd is op 150% van de (lage) waarderingsnormen van de Inkomstenbelasting, t.w.:

Hyacinten	f.	30,-	per	RR^2
Tulpen	"	18,-	"	"
Narcissen	"	15,-	"	"
Crocussen	"	9,-	"	"
Gladiolen	"	4,50	"	"
Overige soorten	"	10,50	"	"

Door de nieuwe investeringen ook op deze basis te waarderen, kwamen deze in feite geheel ten laste van de exploitatierekening, voorzover het vervanging van opgeruimde soorten betrof. In geval van uitbreiding van het areaal kwam het verschil tussen de aankoopwaarde en de gestelde waarde ten laste daarvan. Daar staat tegenover, dat het bedrag dat voor de opgeruimde partijen is ontvangen, in de opbrengsten is begrepen.

Aangezien de inkopen - voorzover wij konden nagaan - veelal op duurdere soorten betrekking hadden, zijn deze door de matige waardering, grotendeels afgeschreven. Door onbekendheid met het bedrag van de opbrengst der opgeruimde partijen kon het bedrag dat per saldo ten laste van de exploitatierekening is gekomen niet worden vastgesteld, mede ten gevolge van het feit, dat ook nog doorverkopen hebben plaatsgevonden.

HOOFDSTUK II

DE UITKOMSTEN VAN HET ONDERZOEK OVER 1954

Voor een beschouwing van de resultaten, welke gemiddeld over 1954 werden behaald, zijn de belangrijkste cijfers van bijlage III in de tabellen 6, 8 en 10 samengevat. Van de gegevens over het grondgebruik welke in bijlage II zijn opgenomen, is in de genoemde tabellen de samenstelling van de bloembollenkraam - in procenten van de totale oppervlakte welke gemiddeld per bedrijf met bollen was beteeld - vermeld.

Tabel 6 heeft betrekking op het gemiddelde bedrijf bij een groepering naar bedrijfstype.

Tabel 6.

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1954 BIJ GROEPERING DER BEDRIJVEN NAAR BEDRIJFSTYPE

	Bedrijven met meer dan 10% hyacinten	Overige bedrijven		Alle bedrijven tezamen
		met veel tulpen	met weinig tulpen	
Aantal bedrijven	22	28	19	69
Arbeidsbezetting (in manjaren)	4,6	2,6	1,9	3,1
Oppervlakte bollenland (in aren)	259,3	154,5	104,1	174,0
Samenstelling bollenkraam in %:				
Hyacinten	28	1	1	14
Vroege tulpen	13	12	6	12
Late tulpen	25	33	25	28
Narcissen	26	33	33	30
Gladiolen	6	16	23	12
Overig bijgoed	2	5	12	4
	100	100	100	100
Percentage totale bollenland	62	61	64	62
Opbrengst in glds gemiddeld per bedrijf	48060	23910	13130	28640
Kosten in glds gemiddeld per bedrijf	37260	19330	11430	22870
Netto bedrijfsresultaat in glds gemiddeld per bedrijf	10800	4580	1700	5770
Opbrengsten in % v.d.kosten(gewogen)	129	124	115	125
" " " " " (ongewogen)	127	121	116	122
Standaardafwijking van de gemiddelde rentabiliteit	5,9	6,0	7,3	3,7

De financiële resultaten der onderzochte bedrijven blijken in 1954 zeer gunstig, nl. f.5770 per gemiddeld bedrijf te zijn geweest. Uitgedrukt in procenten van de kosten bedraagt het voordelig bedrijfsresultaat 25%. Anders gezegd, de rentabiliteit - uitgedrukt door de opbrengsten per f.100,- kosten - bedraagt 125. Dit is het gewogen cijfer. Het feit dat het ongewogen rentabiliteitscijfer iets lager, nl. op 122 uitkomt, wijst er op, dat de grotere bedrijven gemiddeld naar verhouding iets gunstiger resultaten afwierpen dan de kleinere bedrijven.

1. Onderscheiding naar bedrijfstype

Per bedrijfstype blijkt de rentabiliteit vrij sterk te variëren. Voor de 22 bedrijven met meer dan 10% hyacinten werd gemiddeld 129, voor de overige bedrijven met veel tulpen 124 en met weinig tulpen 115 berekend. Veel sterker is de variatie van het absolute resultatencijfer, dat op resp. f.10.800, f.4.580 en f.1.700 werd becijferd. De invloed van de bedrijfsgrootte treedt hier sterk naar voren. Zoals uit de vermelde gegevens over de arbeidsbezetting blijkt, is de groep met hyacinten gemiddeld door het grotere bedrijf (arbeidsbezetting 4,6 manjaar) vertegenwoordigd. Deze groep omvat met 22 bedrijven ruim de helft van het areaal van alle 69 bedrijven tezamen. De groep met relatief weinig tulpen (en veel bijgoed) heeft gemiddeld betrekking op de kleinste bedrijven (arbeidsbezetting 1,9 manjaren). De categorie met veel tulpen (arbeidsbezetting 2,6 manjaren) behoort gemiddeld eveneens tot de kleinere bedrijven.

Voor een onderlinge vergelijking van de absolute resultaten der betreffende groepen zullen wij ons dan ook bepalen tot de resultaten welke per eenheid van oppervlakte zijn behaald. Wij zien dan, dat door de onderscheiden groepen de volgende resultaten werden verkregen.

	Bedrijven met meer dan 10% hyacinten	Overige bedrijven		Alle bedrijven tezamen
		Veel tulpen	Weinig tulpen	
Per hectare bollengrond				
Opbrengsten	f.18.530	f.15.470	f.12.610	f.16.450
Kosten	" 14.370	" 12.510	" 10.980	" 13.140
Voordelig saldo	f. 4.160	f. 2.960	f. 1.630	f. 3.310
Per RR^2 bollengrond				
Opbrengsten	f.26,50	f.22,10	f.18,00	f.23,50
Kosten	" 20,50	" 17,90	" 15,70	" 18,80
Voordelig saldo	f. 6,-	f. 4,20	f. 2,30	f. 4,70

Het verschil in intensiteit der beoefende cultures komt in de kosten sterk tot uiting. De intensieve bedrijven met hyacinten blijken per oppervlakte-eenheid gezien, bijna $1\frac{1}{2}$ x zo rendabel als de bedrijven met veel tulpen, resp. $2\frac{1}{2}$ x zo rendabel als de bedrijven met weinig tulpen zijn geweest.

Uit het feit dat de bedrijven met intensieve cultures betere resultaten bereikten dan die met minder intensieve teelten, mag niet zonder meer worden geconcludeerd, dat bijv. de hyacintencultuur winstgevender was dan die van tulpen en narcissen. De verschillen welke van bedrijf tot bedrijf worden geconstateerd, vinden immers hun oorzaak in een veelheid van factoren, zoals: de kwaliteit van de grond, de geteelde rassen, de bedrijfsgrootte, de arbeidsbezetting en niet in het minst de verzorging van gewas en produkt (vakkennis van ondernemer en personeel). Niet minder belangrijk zijn de verkoopprijzen, welke reeds voor de oogst zijn verkregen, dan wel na de oogst in een speculatief afwachten van de gunstigste markt met veel of weinig succes zijn verkregen.

Daar komt dan bij, dat de met tulpen en narcissen beplante oppervlakte in 62 van de 69 bedrijven, in onderling betrekkelijk weinig uiteenlopende verhouding, domineren, zodat de rentabiliteit van elk der geteelde soorten zich op de bij dit onderzoek gevolgde werkwijze moeilijk laat vaststellen.

Wij zullen hier slechts nagaan welke veranderingen wij in de rentabiliteit te zien krijgen indien wij de bedrijven indelen naar de mate waarin de hoofdsoorten tulpen en narcissen in het teeltschema waren vertegenwoordigd.

Oppervlakte tulpen en narcissen	Aantal bedrijven	Gemiddelde rentabiliteit (ongewogen)
90 - 100%	9	122
80 - 90%	16	123
70 - 80%	15	126
60 - 70%	15	120
< 60%	14	104
	69	

De invloed van andere teelten dan die van tulpen en narcissen op de bedrijfsresultaten blijkt bij variatie van 0 tot 40% van de totale beteelde oppervlakte ogenschijnlijk gering te zijn geweest, doch in werkelijkheid onzichtbaar te zijn door het optreden van andere compenserende invloeden. Slechts in de kleine groep met minder

dan 60% tulpen en narcissen blijken de resultaten gemiddeld ongunstiger te zijn geweest. Dit zijn de bedrijven waarin vooral de gladiolenteelt een relatief belangrijke plaats innam.

2. Onderscheiding naar bedrijfsgrootte

Hoewel bij de indeling naar bedrijfstype tevens een duidelijk verschil in bedrijfsgrootte werd geconstateerd, zou het onjuist zijn te veronderstellen dat een indeling naar deze beide gezichtspunten tot dezelfde cijfers zou leiden.

Uit onderstaande tabel blijkt nl., dat de hyacintenteelt niet alleen in de grote, doch ook - zij het in minder sterke mate - in de middelgrote bedrijven wordt beoefend, terwijl in de categorie der grote bedrijven ook bedrijven worden aangetroffen, waarin de hyacintenteelt niet of nauwelijks voorkomt. De beste relatie tussen bedrijfstype en bedrijfsgrootte komt voor bij de bedrijven met weinig tulpen, welke overwegend in het kleine bedrijf worden aangetroffen.

Tabel 7.

DE RELATIE TUSSEN BEDRIJFSTYPE EN BEDRIJFSGROOTTE

	Groot	Middelgroot	Klein	Totaal
Bedrijven met	Aantal bedr.	Aantal bedr.	Aantal bedr.	Aantal bedr.
>10% hyacinten	10 (131)	10 (132)	2 (86)	22 (129)
Veel tulpen	5 (131)	9 (109)	14 (124)	28 (122)
Weinig tulpen		5 (102)	14 (121)	19 (115)
Totaal	15 (131)	24 (117)	30 (120)	69 (121)

Een indeling naar bedrijfsgrootte is gegeven in nevenstaande tabel.

Tabel 8.

DE BEDRIJFSRESULTATEN BIJ INDELING DER BEDRIJVEN NAAR BEDRIJFSGROOTTE

	Grote bedrijven	Middelgrote bedrijven	Kleine bedrijven	Totaal
Aantal bedrijven	15	24	30	69
Arbeidsbezetting (in manjaren)	6,3	3,0	1,5	3,1
Oppervlakte bollenland(in aren)	356,5	164,7	90,3	174,0
Samenstelling bollenkraam in %:				
Hyacinten	23	9	2	14
Vroege tulpen	14	9	12	12
Late tulpen	27	29	27	28
Narcissen	27	32	34	30
Gladiolen	7	15	20	12
Overig bijgoed	2	6	5	4
	100	100	100	100
Percentage bollenland	58	60	75	62
Opbrengst in glds gemiddeld per bedrijf	68620	24290	12130	28640
Kosten in glds gemiddeld per bedrijf	52570	20350	10050	22870
Netto bedrijfsresultaat in glds gemiddeld per bedrijf	16050	3940	2080	5770
Opbrengsten in % v.d.kosten(gewogen)	131	119	121	125
" " " " " (ongewogen)	132	117	120	122
Standaardafwijking van de gemiddelde rentabiliteit	4,7	6,3	6,3	3,7

De rentabiliteit van de 15 grote bedrijven komt vrijwel overeen met die welke voor de groep van bedrijven met meer dan 10% hyacinten is berekend, althans wanneer deze vergelijking wordt gebaseerd op het gewogen cijfer (131 resp. 129). Het ongewogen cijfer geeft een hoger resultaat te zien voor het grote bedrijf (132 tegen 127 voor de groep met hyacinten).

De uitkomsten van de middelgrote bedrijven en die der kleine bedrijven werden voor beide groepen op rond 120 becijferd. In de middengroep bleken echter de bedrijven met hyacinten (rentabiliteit 132) aanzienlijk gunstiger resultaten te hebben opgeleverd dan de

bedrijven met veel tulpen (109) resp. weinig tulpen (102). Het is opvallend, dat de kleine bedrijven, welke vrijwel alle tot deze, laatstgenoemde, bedrijfstypen behoren, zoveel betere resultaten hebben bereikt dan de middelgrote bedrijven van dezelfde typen.

De absolute cijfers geven zeer sterke verschillen tussen de resultaten der grote bedrijven ten opzichte van die der overige bedrijven te zien. Per eenheid van oppervlakte laten de resultaten zich als volgt becijferen.

Tabel 9.

DE BEDRIJFSRESULTATEN UITGEDRUKT PER EENHEID VAN OPPERVLAKTE BOLLENGROND

Bedrijfsgrootteklasse	Aantal bedr.	Per hectare			Per RR^2		
		Opbrengsten	Kosten	Voordelig saldo	Opbrengsten	Kosten	Voordelig saldo
Groot							
>10% hyacinten	10	19.450	15.080	4.370	27,80	21,50	6,30
Overige bedr. (veel tulpen)	5	18.720	13.880	4.840	26,70	19,80	6,90
	15	19.250	14.740	4.510	27,50	21,00	6,50
Middelgroot							
>10% hyacinten	10	16.880	12.590	4.290	24,10	18,00	6,10
Overige bedr. (veel tulpen)	9	12.900	11.670	1.230	18,40	16,70	1,70
Overige bedr. (weinig tulpen)	5	13.840	13.470	370	19,80	19,20	0,60
	24	14.740	12.360	2.400	21,00	17,70	3,30
Klein							
>10% hyacinten	2	13.870	16.020	% 2.150	19,80	22,90	% 3,10
Overige bedr. (veel tulpen)	14	14.910	11.940	2.970	21,30	17,00	4,30
Overige bedr. (weinig tulpen)	14	11.990	9.750	2.240	17,10	13,90	3,20
	30	13.420	11.110	2.310	19,20	15,90	3,30
Totaal	69	16.450	13.140	3.310	23,50	18,80	4,70

In deze en in de eerder vermelde hectarecijfers zijn mede begrepen de opbrengsten (en de kosten daarop betrekking hebbend) welke uit anderen hoofde dan met de bloembollencultuur zijn verkregen (landbouw, bloemisterij, landverhuur e.d.). Uit tabel 14 kan worden geconstateerd, dat deze nevenopbrengsten slechts een gering bestanddeel van de totale opbrengsten uitmaken.

In bovenstaande tabel komt in sterke mate de toeneming der teeltintensiteit bij stijgende bedrijfsgrootte naar voren. De kosten variëren van f.14 per RR^2 in de kleine "bijgoed"bedrijven tot f.22 per RR^2 in de grote hyacintenbedrijven.

3. Onderscheiding naar de structuur der arbeidsbezetting

Tenslotte heeft nog een onderscheiding der bedrijven naar een derde gezichtspunt plaatsgevonden en wel naar de structuur van de arbeidsbezetting. Deze onderscheiding had ten doel na te gaan of mogelijk invloeden op de bedrijfsresultaten konden worden waargenomen, welke kunnen worden toegeschreven aan een hogere arbeidsintensiteit, welke bij bedrijven met vreemd personeel kan worden verondersteld ten opzichte van bedrijven met arbeid door eigen personeel (gezinsarbeid)

Deze laatste categorie is nader gesplitst in eenmansbedrijven en gezinsbedrijven, zodat wij onderscheiden:

a. eenmansbedrijven: bedrijven met 1 ondernemer met minder dan een half manjaar vreemde of gezinsarbeidskrachten;

b. gezinsbedrijven : bedrijven, voorzover niet vallende onder a, met 1 of meer ondernemers, met minder dan een half manjaar vreemde arbeidskrachten;

c. personeelsbedrijven: bedrijven met 1 of meer ondernemers met meer dan een half manjaar vreemde arbeidskrachten.

Tabel 10.

DE BEDRIJFSRESULTATEN BIJ ONDERSCHEIDING DER BEDRIJVEN NAAR DE STRUCTUUR DER ARBEIDSBEZETTING

	Personeels-bedrijven	Gezins-bedrijven	Eenmans-bedrijven	Totaal
Aantal bedrijven	34	16	19	69
Arbeidsbezetting (in manjaren)	4,3	2,6	1,3	3,1
Oppervlakte bollenland (in aren)	240,-	134,-	90,-	174,-
Samenstelling bollenkraam in %				
Hyacinten	19	6	1	14
Vroege tulpen	12	11	11	12
Late tulpen	28	29	26	28
Narcissen	29	27	34	30
Gladiolen	9	21	20	12
Overig bijgoed	3	6	8	4
	100	100	100	100
Percentage bollenland in % kad.opp.	64	53	71	62
Opbrengsten gemiddeld per bedrijf	43370	16240	12730	28640
Kosten in glds gemiddeld per bedrijf	33420	16270	9570	22870
	9950	% 30	3160	5770
Opbrengsten in % v.d.kosten (gewogen)	130	100	133	125
" " " " " (ongewogen)	129	95	131	122
Standaardafwijking van de gemiddelde rentabiliteit	4,1	7,0	7,3	3,7

Tegenover de personeels- en de eenmansbedrijven, waarvan de rentabiliteit op een zelfde niveau bleek te liggen, steken de resultaten der gezinsbedrijven ongunstig af. Het verschil in rentabiliteit is zo groot, dat het vermoeden van een te zware arbeidsbezetting als invloedrijkste oorzaak van de ongunstige rentabiliteit der gezinsbedrijven niet ongegrond lijkt.

Een aanwijzing voor de juistheid van dit vermoeden is gelegen in het feit, dat de arbeidsbezetting der gezinsbedrijven per hectare bollengrond hoger blijkt te zijn dan die der - intensievere - personeelsbedrijven en belangrijk hoger der - weliswaar extensievere - eenmansbedrijven.

Personeelsbedrijven	1,80	manjaren
Gezinsbedrijven	1,95	"
Eenmansbedrijven	1,45	"

Er zij op gewezen, dat de eenmansbedrijven, welke in dit onderzoek zijn vertegenwoordigd, niet ten volle representatief zijn ten opzichte van deze categorie in het algemeen. Bij de keuze der bedrijven heeft immers een selectie plaats gehad door een minimumgrens (van 75 are bollengrond per bedrijf) als één der eisen voor opneming in het onderzoek te stellen. Deze oppervlakte geldt als die welke aan één man gedurende een jaar volledig arbeid in het bedrijf verschaft. Deze selectie heeft ongetwijfeld haar - gunstige - invloed doen gelden op het voor deze categorie berekende bedrijfsresultaat t.o. de bedrijfsuitkomsten der gezinsbedrijven, waarop de selectie uiteraard geen invloed had.

Het feit, dat bij personeelsbedrijven - op grond van een rationeler arbeidsbezetting - gunstiger bedrijfsresultaten kunnen worden verondersteld dan bij gezinsbedrijven, zal geen toelichting behoeven. De sterke mate waarin een dergelijk verschil in de cijfers van dit onderzoek tot uiting kwam, is opvallend.

4. De onderlinge samenhang der gemaakte onderscheidingen

Een indruk van de relatie, welke ten aanzien van het aantal bedrijven, de jaarkosten en de rentabiliteit tussen de gemaakte onderscheidingen bestaat, kan door raadpleging van tabel 11 worden verkregen.

DE BETREKKING TUSSEN DE ONDERSCHEIDINGEN NAAR BEDRIJFSTYPE, BEDRIJFSGROOTTE, RESP. STRUCTUUR ARBEIDSBEZETTING, TEN AANZIEN VAN HET AANTAL BEDRIJVEN, DE JAARKOSTEN EN DE RENTABILITEIT

	>10% hyacinten			Overige bedrijven						Totaal		
				Met veel tulpen			Met weinig tulpen					
	Aantal bedrijven	Gem. per bedrijf		Aantal bedrijven	Gem. per bedrijf		Aantal bedrijven	Gem. per bedrijf		Aantal bedrijven	Jaarkosten in glds per bedrijf	Rentabiliteit ongewogen
		Jaarkosten	Rentabiliteit ongewogen		Jaarkosten	Rentabiliteit ongewogen		Jaarkosten	Rentabiliteit ongewogen			
										in %		
Personeelsbedrijven												
Groot	10	58.000	131	5	41.000	135				15	52.000	132
Middel	7	22.000	147	5	22.000	114	1	16.000	107	13	22.000	131
Klein	2	13.000	86	4	11.000	129				6	12.000	114
	19	40.000	132	14	26.000	126	1	16.000	107	34 49	33.000	129
Gezinsbedrijven												
Middel	3	20.000	95	4	20.000	102	4	18.000	100	11	19.000	99
Klein				1	12.000	76	4	10.000	88	5	10.000	86
	3	20.000	95	5	18.000	97	8	14.000	94	16 23	16.000	95
Eenmansbedrijven												
Klein				9	10.000	126	10	9.000	135	19 28	9.000	131
Grote bedrijven	10	58.000	131	5	41.000	135				15 22	52.000	132
Middelgrote bedrijven	10	21.000	131	9	21.000	109	5	18.000	101	24 35	20.000	117
Kleine bedrijven	2	13.000	86	14	10.000	123	14	9.000	122	30 43	10.000	120
Totaal	22	37.000	127	28	19.000	121	19	11.000	116	69 100	23.000	122
Aantal bedrijven in % van het totaal	32			41			27			100		

L.E.I.

5. De rentabiliteit per gemeente van vestiging

In tabel 12 is de rentabiliteit uitgedrukt per groep van bedrijven, gelegen in een zelfde gemeente. Hieruit blijkt dat de "Streker" dorpen de gunstigste resultaten behaalden.

In deze tabel treft men tevens de verdeling van het aantal bedrijven per gemeente over de onderscheiden groepen aan.

Tabel 12.

DE RENTABILITEIT PER GEMEENTE EN DE VERDELING VAN HET AANTAL BEDRIJVEN OVER DE ONDERSCHEIDEN GROEPEN

Gemeente van vestiging	Rentabiliteit (ongewogen)	Aantal bedrijven									
		Totaal	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte			Structuur arb.bezetting		
			>10% hyac.	Veel tulpen	Weinig tulpen	Groot	Middel	Klein	Personeelsbedr.	Gezinsbedr.	Eenmansbedr.
Hillegom	129	6	2	3	1	2	2	2	3	1	2
Lisse	133	13	3	4	6	3	4	6	4	3	6
Sassenheim	131	4	2	2	-	-	2	2	4	-	-
Voorhout	121	10	7	2	1	4	3	3	6	3	1
Noordwijkerhout	119	20	5	10	5	5	9	6	10	5	5
Noordwijk	112	16	3	7	6	1	4	11	7	4	5
Totaal	122	69	22	28	19	15	24	30	34	16	19

6. De spreiding van de bedrijfsuitkomsten

Het inzicht in de rentabiliteit wordt verbeterd door raadpleging van bijlage Va, b en c, waarin de spreiding der bedrijfsuitkomsten grafisch is voorgesteld.

Deze bijlage toont aan, dat de resultaten in vrijwel alle groepen waarin de bedrijven naar de besproken gezichtspunten werden geformeerd, zeer verspreid liggen. De variatie in de uitkomsten der 15 grote bedrijven blijkt minder groot te zijn.

Ter onderscheiding van de winstgevende bedrijven ten opzichte van de bedrijven welke verlies leden, zijn in genoemde bijlage V verticale lijnen ter hoogte van het cijfer 100 getrokken. Het aantal bedrijven dat ter rechterzijde van de lijn wordt aangetroffen, bedraagt 53. Dit betekent, dat de kosten bij 53, d.i. 77% van de 69 bedrijven, door de opbrengsten werden gedekt.

Voor de onderscheiden groepen bedragen deze percentages:

>10% hyacinten	22	bedr.	82%
Veel tulpen	28	"	75%
Weinig tulpen	19	"	74%.
Grote bedrijven	15	"	100%
Middelgrote bedr.	24	"	67%
Kleine bedrijven	30	"	73%.
Personeelsbedr.	34	"	88%
Gezinsbedrijven	16	"	38%
Eenmansbedrijven	19	"	89%.

7. De kosten

In bijlage IV is o.m. een specificatie gegeven van de kosten naar de belangrijkste kostensoorten. Hieronder zijn niet opgenomen de inkopen van plantgoed omdat de bollenkraam als duurzaam produktiemiddel is beschouwd. Onder de kosten is dus opgenomen de rente over de waarde van deze kraam; als afschrijving daarop is, overeenkomstig de in hoofdstuk I besproken werkwijze, een bedrag van de opbrengsten in mindering gebracht. Dit bedrag bestaat uit: beginwaarde bollenkraam + aankopen, onder aftrek van eindwaarde bollenkraam, alsmede van opbrengsten van opgeruimd plantgoed en van eventueel doorverkochte bollen. Het netto-bedrag hiervan kan, om redenen welke nog nader zullen worden vermeld, niet worden vastgesteld. Aangezien geen rekening kon worden gehouden met de marktwaarde der verschillende rassen, is het rentebedrag - in het bijzonder ten aanzien van bedrijven waarin duurdere soorten worden geteeld - lager dan in werkelijkheid zou dienen te worden berekend. De waarde waarover de renteberekening heeft plaatsgevonden, is elders (pag. 16) in dit rapport vermeld.

De verhouding der kostenbestanddelen ten opzichte van de totale kosten blijkt uit nevenstaande tabel.

Tabel 13.

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER KOSTEN

Kostensoorten	Totaal	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte			Structuur arb.bezetting		
		>10% hyac.	Veel tulpen	Weinig tulpen	Jaarkosten Groot	Jaarkosten Middel	Jaarkosten klein	Personeelsbedr.	Gezinsbedrijven	Eenmansbedr.
Aant.bedr.	69	22	28	19	15	24	30	34	16	19
Huur en pacht	4	4	5	5	3	6	6	4	6	7
Rente	9	9	9	8	9	10	8	9	9	8
Afschrijving	4	4	4	3	4	4	4	4	3	4
Arbeid	51	48	51	60	47	52	57	49	56	55
Materialen										
Onderhoud	3	4	3	3	4	3	3	3	3	3
Mest en stro	14	16	12	10	16	13	11	15	12	11
Overige materialen	4	4	3	3	4	3	2	4	3	3
Overige kosten	11	11	13	8	13	9	9	12	8	9
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

8. De opbrengsten

Van de in bijlage III vermelde opbrengsten is in onderstaande tabel een specificatie gegeven van de bestanddelen daarvan. Deze bestanddelen zijn uitgedrukt in procenten van het totaalbedrag.

Tabel 14.

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER OPBRENGSTEN

Opbrengstenspecificatie	Totaal	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte		
		>10% hyacinten	Overige bedr. Veel tulpen	Overige bedr. Weinig tulpen	Groot	Middel	klein
Aantal bedrijven	69	22	28	19	15	24	30
Verkopen(inc.surplus- en vakheffingsgelden)	108	106	110	110	107	103	119
Vergoedingen voor contractteelt	1	0	1	3	-	2	2
Inkopen	%.19	%.14	%.24	%.23	%.17	%.16	%.29
	90	92	87	90	90	89	92
Mutaties waarde plantopstand	3	3	2	3	2	4	2
Totaal bloembollen	93	95	89	93	92	93	94
Overige produkten	4	3	7	5	5	5	4
Overige opbrengsten	3	2	4	2	3	2	2
Totaal opbrengsten	100	100	100	100	100	100	100

De opbrengsten blijken gemiddeld voor 93% uit bloembollen te hebben bestaan. De opbrengsten der overige produkten hadden voornamelijk betrekking op die van groenten, bloemen, aardappelen en/of veeteeltprodukten. De rubriek "overige opbrengsten" bevat in hoofdzaak bedragen welke terzake van verhuur van land zijn verkregen.

De genoemde 93% geven de netto-opbrengst weer, welke in de eerste plaats uit de verkopen zijn verkregen, doch waarop de inkopen, welke in 1954 hebben plaatsgevonden, in mindering zijn gebracht. Voorzover deze inkopen tot uitbreiding van de kraam hebben geleid, is deze uitbreiding - op basis van de op pag.16 vermelde normen - als correctiepost in de opbrengsten tot uiting gebracht (gemiddeld 3% van de totale opbrengst). Tenslotte vormde ook nog de vergoeding, welke in enkele gevallen voor contractteelt werd ontvangen, een - uiterst gering - bestanddeel van de opbrengsten.

Het was helaas niet mogelijk, de opbrengsten naar de hoofdsoorten te specificeren. Voor het teeltjaar 1955 kon meer in dit opzicht worden bereikt (zie hoofdstuk IV van dit rapport).

Ten aanzien van de inkopen, welke - zoals uit de vermelde percentages blijkt - een belangrijke aftrekpost hebben gevormd, volgt hieronder een nadere beschouwing.

9. De inkopen

Het feit dat - blijkens tabel 14 - 19% op de verkopen in mindering is gebracht in verband met de voor het teeltjaar 1955 verrichte inkopen van bloembollen, doet de vraag rijzen of de bedrijfsuitkomsten hierdoor niet te pessimistisch zijn weergegeven.

Alvorens deze vraag te behandelen komt het ons juist voor, de inkopen uit te drukken in een percentage van de kosten. Op deze wijze kan dan in feite de relatie van de verrichte inkopen met de rentabiliteit worden bezien, aangezien deze eveneens - door de opbrengsten - in een percentage van de kosten wordt voorgesteld.

Tabel 15.

DE INKOPEN IN PROCENTEN VAN DE KOSTEN

	Totaal		Groot		Middel		Klein	
	Aantal bedr.	Percent. inkopen	Aantal bedr.	Percent. inkopen	Aantal bedr.	Percent. inkopen	Aantal bedr.	Percent. inkopen
Bedrijven met >10% hyacinten	22	18	10	17	10	18	2	65
Overige bedrijven								
a. Veel tulpen	28	30	5	37	9	21	14	34
b. Weinig tulpen	19	28			5	23	14	30
	69	24	15	22	24	20	30	34

Voor alle bedrijven tezamen blijken deze inkopen gemiddeld 24% te hebben bedragen. Bij de bedrijven met hyacinten waren de inkopen naar verhouding minder groot dan bij de overige bedrijven, waarvan het vooral de kleine bedrijven waren, waarin in relatief belangrijke mate aankopen plaatsvonden.

De genoemde 24% dient echter te worden verminderd:
1e met de inkopen, welke voor doorverkoop hebben plaatsgevonden;
2e met de opbrengst der opgeruimde partijen;
3e met de waarde, betrekking hebbend op de uitbreiding van het areaal.

Punt 1 en 2 zijn in het onder "verkopen" vermelde bedrag der opbrengsten begrepen. De grootte van de betreffende bedragen is ons niet bekend. Evenmin bekend is het bedrag dat wegens areaaluitbreiding in mindering van de inkopen dient te worden gebracht. Er is echter een bedrag als correctiepost onder de opbrengsten opgenomen, waarvoor als waardenormen de op pag. 16 van dit rapport vermelde bedragen zijn aangehouden. Dit bedrag vormde 3% van de opbrengsten d.i. ca 4% van de kosten.

Hoewel het percentage waaruit uiteindelijk het saldo der inkopen (onder aftrek van de bovenvermelde posten) heeft bestaan, ons niet bekend is, hebben wij de indruk dat dit wel hoger zal zijn geweest dan hetgeen voor de instandhouding van de bollenkraam als normaal kan worden beschouwd. Het vermoeden bestaat dan ook, dat de bedrijfsuitkomsten iets minder gunstig zijn berekend dan zij in werkelijkheid waren. Een en ander vormt de consequentie van de gevolgde werkwijze, welke in de inleiding van dit rapport uitvoerig is uiteengezet.

HOOFDSTUK III

HET INKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1954

1. Algemeen

Onder het gezinsinkomen van de ondernemer wordt verstaan het bedrag dat deze als verteerbaar inkomen ontvangt uit hoofde van:

a. de rente van het eigen kapitaal, belegd in het bedrijf;
b. het loon als vergoeding voor de handenarbeid, gepresteerd door:
   (1) hemzelf
   (2) zijn gezinsleden;
c. het bedrijfsresultaat.

Dit is het gezinsinkomen dat de ondernemer uit zijn bedrijf ontvangt. Daarnaast kunnen uiteraard nog inkomsten uit andere bronnen zijn verkregen. Deze interesseren ons slechts voorzover de kennis van deze neveninkomsten noodzakelijk is voor het verkrijgen van inzicht in de besparingen. Hiertoe dienen nl. de privé-uitgaven met het bedrag van het totale inkomen te worden vergeleken.

In bijlage VI zijn de voor elk dezer inkomenselementen berekende bedragen opgenomen.

2. Het inkomen uit het bedrijf

In tabel 16 is het gezinsinkomen vermeld dat het bedrijf gemiddeld per ondernemer heeft opgeleverd. De bestanddelen daarvan zijn in procenten van het totale inkomen tot uitdrukking gebracht.

Tabel 16.

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING VAN HET GEZINSINKOMEN VAN DE ONDERNEMER UIT HET BEDRIJF

Groepering	Aant. bedr.	Aant. ondernemers	Gezinsinkomen per ondernemer uit het bedrijf	Samenstelling van het inkomen				
				Nettobedr. resultaat	Handenarbeid ondernemer	Rente eigen kap.	Handenarbeid gezinsleden	Totaal
				%	%	%	%	%
>10% hyacinten	22	31	14.310	54	29	13	4	100
Overige bedr. met veel tulpen	28	40	8.730	37	49	12	2	100
" " " weinig "	19	19	8.750	20	47	8	25	100
Grote bedrijven	15	24	16.810	60	24	14	2	100
Middelgrote bedrijven	24	35	9.180	30	47	11	12	100
Kleine bedrijven	30	31	7.570	27	56	9	8	100
Personeelsbedrijven	34	49	12.960	53	32	13	2	100
Gezinsbedrijven	16	22	7.320	-	58	11	31	100
Eenmansbedrijven	19	19	8.610	36	53	8	3	100
	69	90	10.660	41	40	12	7	100

Het inkomen dat gemiddeld ruim f.10.000 per ondernemer bedroeg, was voor de ondernemer der grotere resp. intensievere bedrijven aanmerkelijk hoger dan voor die der overige bedrijven.

Gemiddeld werd ± 60% van het inkomen verkregen door het beschikbaar stellen van de eigen arbeidskracht van de ondernemer en diens gezinsleden en van het eigen kapitaal. Het gunstig saldo der bedrijfsexploitatie vormt de resterende 40%.

De bedrijfsoverschotten der - in concreto veel winstgevender - grotere, resp. intensievere bedrijven, vormen een overwegend bestanddeel van het inkomen, in tegenstelling met die der overige bedrijven, ten aanzien waarvan de vergoeding voor de gepresteerde handenarbeid, tezamen met die voor de kapitaalsinvestering, het belangrijkste deel van het inkomen vormt. Gezinsarbeid heeft slechts een geringe bijdrage van de inkomensvorming geleverd. Dit met uitzondering van de gezinsbedrijven, waarvoor geen winst werd becijferd, doch welke, mede door de aanwending van gezinsarbeid, gemiddeld per ondernemer nog een inkomen van f.7.300,- opleverden.

Uit tabel 17 blijkt, hoe het gezinsinkomen per ondernemer over de bedrijven was gespreid.

Tabel 17.

SPREIDING VAN HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1954
(aantal bedrijven per inkomensklasse)

Bedrijfsindeling	Aantal ondernemers p.bedrijf	Totaal aantal bedr.	Inkomensklasse in gld.					
			<5000	5000-7500	7500-10000	10000-15000	15000-25000	>25000
>10% hyacinten	1,4	22	4	1	1	8	5	3
Overige bedrijven (veel tulpen)	1,4	28	4	7	9	4	3	1
Overige bedrijven (weinig tulpen)	1,0	19	2	8	3	5	1	-
Grote bedrijven	1,6	15	-	-	3	6	3	3
Middelgrote bedr.	1,5	24	4	6	3	5	5	1
Kleine bedrijven	1,0	30	6	10	7	6	1	-
Personeelsbedr.	1,4	34	2	6	6	11	5	4
Gezinsbedrijven	1,4	16	7	3	1	2	3	-
Eenmansbedrijven	1,0	19	1	7	6	4	1	-
Totaal	1,3	69	10	16	13	17	9	4
" in %		100	14	23	19	25	13	6

Van de 69 bedrijven ontvingen de ondernemers van:

86%	der	bedrijven	een	inkomen	hoger	dan	f.	5000,-
63%	"	"	"	"	"	"	"	7.500,-
44%	"	"	"	"	"	"	"	10.000,-
19%	"	"	"	"	"	"	"	15.000,-
6%	"	"	"	"	"	"	"	25.000,-

Trekken wij een grenslijn bij f.10000,- dan blijkt bij beschouwing der onderscheiden groeperingen dat de ondernemers van:

16	van de	22	bedrijven	>10% hyacinten,	d.i.	73%	dezer	bedrijven
8	"	"	28	overige bedr. (m.veel tulpen)	d.i.	25%	dezer	bedrijven
6	"	"	19	" " (" weinig ")	"	32%	"	"
12	"	"	15	grote bedrijven	"	80%	"	"
11	"	"	24	middelgrote bedrijven	"	46%	"	"
7	"	"	30	kleine bedrijven	"	23%	"	"
20	"	"	34	personeelsbedrijven	"	59%	"	"
5	"	"	16	gezinsbedrijven	"	31%	"	"
5	"	"	19	eenmansbedrijven	"	26%	"	"

een inkomen van meer dan f.10.000,- hebben genoten.

Zoals ook reeds in tabel 16 tot uiting kwam werden hoge inkomens vooral verkregen in de grote bedrijven, resp. in bedrijven met hyacintencultuur, resp. in de personeelsbedrijven. Behalve t.a.v. de middelgrote bedrijven waarvan eveneens een niet onbelangrijk percentage hoge inkomens opleverde, gaven de overige bedrijven aanmerkelijk lagere inkomens te zien. Van de gezinsbedrijven bleef 63% beneden een ondernemersinkomen van f.7.500,-, 44% zelfs beneden een inkomen van f.5000,-.

3. De verteringen

Een vermelding van de bedragen, welke gemiddeld voor consumptiedoeleinden aan het kapitaal van de ondernemer werden onttrokken, treft men aan in kolom 12 van bijlage VI. Daarnaast, in kolom 13, is het aandeel dat daarvan door de fiscus voor directe persoonlijke belastingen is opgeëist tot uitdrukking gebracht. Deze belastingaanslagen hebben betrekking op belastingen welke in 1954 werden voldaan. Zij betreffen voorlopige aanslagen over 1954, alsmede definitieve aanslagen over vorige jaren.

4. De besparingen

Tabel 18 beoogt een inzicht te geven in de mate waarin - per inkomensklasse - werd gespaard, dan wel bedrijfsgelden voor consumptieve doeleinden werden aangewend.

Voor dit doel is - zoals reeds vermeld - ook het inkomen dat werd verkregen uit bronnen welke buiten het bedrijf zijn gelegen, berekend en in bijlage VI (kolom 10) tot uitdrukking gebracht. Voegen wij dit neveninkomen - dat grotendeels op rente van uitstaande en/of belegde gelden, huurwaarde eigen woning en incidenteel voorkomende kapitaalmutaties betrekking heeft - toe aan het gezinsinkomen dat uit het bedrijf werd verkregen, dan verkrijgen wij het totale gezinsinkomen per ondernemer.

Dit totale inkomen is in tabel 18 tot uitdrukking gebracht. Na aftrek van het bedrag dat voor privédoeleinden is opgenomen, resteert het bedrag der gespaarde, resp. ontspaarde gelden.

Uit tabel 18 blijkt dan, dat in 9 van de 69 bedrijven meer voor privédoeleinden werd opgenomen dan het inkomen bedroeg. In alle overige gevallen hadden besparingen plaats, welke van belangrijk tot zeer belangrijk varieerden en welke derhalve de weerstandskracht der bedrijven in gunstige zin hebben beïnvloed.

Tabel 18.

VERGELIJKING PRIVE-OPNAMEN EN TOTAAL GEZINSINKOMEN
OVER 1954 PER INKOMENSKLASSE

Inkomensklasse	Aantal bedrijven	Gemiddeld gezinsinkomen	Opgenomen voor privé	Gespaard	
				+	-
<5000	9	3.500	4.200		700
5.000 - 7.500	14	6.300	4.800	1.500	
7.500 -10.000	11	8.600	4.600	4.000	
10.000 -15.000	17	12.700	7.300	5.400	
15.000 -25.000	12	18.100	9.900	8.200	
>25.000	6	39.100	25.900	13.200	

HOOFDSTUK IV

DE VERMOEDELIJKE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1955

1. De voorlopige cijfers

Voor het jaar 1955 kan over de gegevens van 63 bedrijven worden beschikt. Zo mogelijk zullen de 6 afgevallen bedrijven voor het definitieve rapport door soortgelijke bedrijven worden vervangen.

Ter verkrijging van een indruk van de rentabiliteit dezer 63 bedrijven over 1955 zijn in onderstaande tabel voorlopige cijfers opgenomen, welke ten dele op schattingen berusten. Op de wijze waarop deze cijfers werden berekend, wordt nader in dit hoofdstuk teruggekomen.

Tabel 19.

VOORLOPIGE CIJFERS BETREFFENDE DE BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1955

Bedrijfstype	Aantal bedr.	Arbeidsbezetting	Opbrengsten	Kosten	Winst of verlies	Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	
						1955	1954
		Gemiddeld per bedrijf					
1	2	3	4	5	6	7	8
		manjaar	(gld)	(gld)	(gld)	(gld)	(gld)
>10% hyacinten	21	4,7	59.230	41.390	17.840	143	129(22 bedr.)
Overige bedr. veel tulpen	26	2,7	28.230	20.500	7.730	138	124(28 bedr.)
Overige bedr. weinig tulpen	16	2,0	13.220	12.100	1.120	109	115(19 bedr.)
Gemiddelde van alle bedrijven	63	3,2	34.750	25.330	9.420	137	125(69 bedr.)

De voorlopige cijfers wijzen op een gunstige rentabiliteitsontwikkeling ten opzichte van 1954. Deze verbetering deed zich in de meeste bedrijven voor, met uitzondering van de groep met weinig tulpen, waarvoor een daling van de rentabiliteit werd geconstateerd. De rentabiliteit van deze laatste groep (109) steekt daardoor wel zeer ongunstig af tegen die der overige bedrijven, welke tot een niveau van rond 140 zijn gestegen.

Zoals reeds voldoende uit onze opmerkingen over de toegepaste berekeningswijze is gebleken, dienen de resultaten welke per boekjaar zijn berekend, niet zonder enige reserve t.a.v. de absolute juistheid te worden beoordeeld. Dit blijkt wel, als wij nader ingaan op de vraag, als gevolg van welke oorzaken de voor 1955 berekende cijfers gunstiger resp. ongunstiger waren dan die voor 1954.

De kosten.

De kosten ondergingen naar schatting een stijging van 9% t.o.v. 1954. De arbeidskosten, welke meer dan de helft van de totale kosten uitmaken, droegen - met 13% - het sterkst tot deze stijging bij.

De opbrengsten.

Het feit dat de verkopen van bloembollen gemiddeld met 10% waren toegenomen (zie tabel 20) wijst er op, dat de gemiddeld becijferde rentabiliteitsverbetering door andere oorzaken is ontstaan.

Tabel 20.

DE OPBRENGSTEN VAN 63 BEDRIJVEN IN 1955 IN PROCENTEN VAN 1954

	>10% hyacinten	Overige bedrijven		Totaal	In % van het totaal	
		Veel tulpen	Weinig tulpen		1954	1955
Aantal bedrijven	21	26	16	63		
	%	%	%	%	%	%
Verkopen	110	112	99	110	108	100
Vergoeding voor contractteelt	-	26	100	52	1	1
Inkopen	55	65	57	60	7. 18	7. 9
Mutatiewaarde plantopstand	131	155	7. 5	119	3	3
Totaal bloembollen	119	124	103	119	94	95
Overige produkten	97	92	183	107	3	3
Overige opbrengsten	153	83	112	115	3	2
Totale opbrengsten	119	121	106	118	100	100

Uit tabel 20 blijkt voorts, dat de inkopen, welke in 1954 18% van de netto-opbrengsten uitmaakten, in 1955 slechts 9% daarvan hebben bedragen. Het verschil in de becijferde rentabiliteit der 69 bedrijven over 1955 t.o.v. 1954, wordt per saldo dan ook in hoofdzaak door deze verschillen in inkoopbedrag veroorzaakt.

Een percentage van 9% wil ons, met inachtneming van de aftrek ad 3% wegens activering in verband met areaaluitbreiding, aannemelijker voorkomen als kostenpost wegens verliezen door waardevermindering van courante soorten ontstaan, dan de voorvermelde 18%. Wij zijn dan ook geneigd aan het voorlopige cijfer van 1955 een exactere betekenis toe te kennen dan aan het cijfer over 1954.

Voor een beoordeling van de rentabiliteit over 1955 was het mogelijk gebruik te maken van gegevens inzake de verkopen van de belangrijkste bollensoorten, welke ons door 38 bedrijven konden worden verstrekt.

Voor het jaar 1954 waren deze gegevens niet voorhanden.

In onderstaande tabel zijn de verkopen uitgedrukt in guldens per RR^2. De cijfers zijn voor groepen van bedrijven alleen dan gegeven, wanneer het aantal bedrijven met de betreffende teelten in voldoende mate was vertegenwoordigd om een verantwoord beeld te kunnen verstrekken.

Tabel 21.

DE VERKOPEN IN 1955, UITGEDRUKT PER RR^2 BETEELDE OPPERVLAKTE

	Kosten van goed geleide bedrijven per RR^2	Totaal		>10% hyacinten		Overige bedrijven			
						Veel tulpen		Weinig tulpen	
		38 bedr.		15 bedr.		19 bedr.		4 bedr.	
Hyacinten	34,70	43,37		43,78					
Tulpen	21,90	33,27		34,98		31,51			
Narcissen	17,-	23,27		24,18		22,69			
Gladiolen		14,16				16,11			
Overige soorten		17,51				16,80			
		1954	1955	1954	1955	1954	1955		
	Totaal	26,76	29,67	29,81	33,53	23,67	25,33		
		63 bedr.		21 bedr.		26 bedr.		16 bedr.	
		1954	1955	1954	1955	1954	1955	1954	1955
	Totaal	27,82	29,80	31,19	33,47	25,69	28,16	21,29	20,72

Een vergelijking van de verkoopbedragen met de door het L.E.I. - in rapport 221 - berekende kosten per RR^2 geeft een indruk van de mate waarin de hyacinten - de tulpen- en de narcissenteelten in 1955 rendabel waren. Voor de orde der verhoudingen drukken wij de verkopen uit in een percentage van de vermelde kosten per RR^2.

Tulpen	152 %
Narcissen	137 %
Hyacinten	125 %

In tegenstelling tot de gunstige resultaten der hoofdsoorten, waren de uitkomsten van de gladiolenteelt minder florissant. De prijzen waren nl. vrij aanzienlijk t.o.v. 1954 gedaald. Het is dan ook aannemelijk, dat de opbrengsten van de categorie bedrijven (met weinig tulpen), waarin deze teelt het sterkst is vertegenwoordigd, t.o.v. 1954 iets is teruggelopen en bijgevolg de rentabiliteit, vooral tengevolge van de vrij sterke kostenstijging, is verslechterd.

In onderstaande tabel geven wij tenslotte een specificatie van het grondgebruik in 1954/55, in vergelijking met 1953/54.

Tabel 22.

PROCENTUELE VOORSTELLING VAN HET GRONDGEBRUIK VAN 63 BEDRIJVEN IN 1954 EN 1955

	1954 %	1955 %	Uitbreiding of inkrimping in % van 1954 %
Hyacinten	12	12	+ 5
Vroege tulpen	10	10	+ 2
Late tulpen	22	24	+ 6
Narcissen	24	25	+ 2
Crocussen	2	2	+ 19
Gladiolen	10	9	./. 11
Overig bijgoed	1	2	+ 10
Totaal bloembollenkraam	81	84	+ 3
Contractteelt voor derden	1	1	+ 8
Groente en vroege aardappelen (incl. leegland)	7	6	./. 22
Overige gewassen	-	-	./. 33
Akkerbouw en grasland	11	9	./. 15
Totaal beteelbare oppervlakte	100	100	./. 1

2. De wijze van berekening der voorlopige cijfers

a. De opbrengsten en de inkopen.

De opbrengsten en de inkopen zijn ontleend aan de opgaven, resp. de boeken der kwekers, die daartoe speciaal in januari en februari 1956 door het L.E.I. zijn bezocht.

De opbrengsten van nog voorradige gladiolenknollen zijn geschat. De opbrengsten hadden betrekking op de oogst van 1955, de inkopen in hoofdzaak op het teeltjaar 1955/56.

De verkopen zijn netto - derhalve onder aftrek van surplus-korting en vakheffing - opgenomen.

b. De kosten.

Huren en pachten.

Bij dit bezoek zijn eveneens gegevens verzameld ten aanzien van de huurbedragen van teeltvergunningen en pachtbedragen van land en eventuele opstallen.

Overige kosten der duurzame produktiemiddelen.

Voorzover deze kosten betrekking hebben op waarderingen (rente en afschrijving) is de berekening gebaseerd op de bedrijfs- en teeltgegevens, welke met betrekking tot het teeltjaar 1955 op de bedrijven zijn verzameld. De wijze van berekening is dezelfde als die welke in bijlage I is toegelicht.

De onderhoudskosten zijn benaderd, door de verhouding waarin deze kosten stonden ten opzichte van de totale kosten van dat jaar, ook voor 1955 aan te houden.

Arbeidskosten.

Betaalde arbeid.

Waar mogelijk zijn de gegevens voor de benadering der betaalde lonen aan opgaven van de kwekers ontleend. De verhouding dezer loonbedragen ten opzichte van 1954 is als maatstaf gebruikt voor de taxatie van de lonen, welke door de overige bedrijven werden betaald. Na herleiding tot de bruto-bedragen, zijn de betaalde lonen verhoogd met een getaxeerd bedrag voor sociale lasten.

Gewaardeerde arbeid.

Het bedrag der niet-betaalde lonen, als vergoeding voor de handenarbeid van ondernemer(s) en gezinsleden, is, aan de hand van de gegevens, welke ten aanzien van de arbeidsbezetting op de

bedrijven over 1955 zijn verzameld, op basis van de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst en met een toeslag voor sociale lasten, gewaardeerd.

Mest en stro.

In verband met het feit dat de prijzen van mest en stro in vergelijking met het voorafgaande jaar vrijwel geen wijziging hadden ondergaan, zijn dezelfde bedragen aangehouden als die, welke voor de betreffende 63 bedrijven in 1954 als kosten waren opgenomen. Hierbij is er van uitgegaan, dat ook t.a.v. de hoeveelheid zich geen veranderingen t.o.v. 1954 hebben voorgedaan.

Overige kosten.

De overige kosten zijn op overeenkomstige wijze begroot als de onderhoudskosten, nl. door uit te gaan van de verhouding waarin deze kosten zich in 1954 ten opzichte van de totale kosten van dat jaar verhielden.

HOOFDSTUK V

DE FINANCIELE POSITIE VAN DE BEDRIJVEN PER 1 JAN. 1955

Algemeen.

De balans welke men op bijlage VII aantreft, beoogt de economische boekwaarde der - naar de onderscheiden gezichtspunten gegroepeerde - bedrijven voor te stellen van het per 1 januari 1955 gemiddeld geïnvesteerde kapitaal.

De middelen waarover hiertoe kan worden beschikt zijn echter beperkt. De fiscale balansen kunnen nl. niet zonder meer voor dit doel worden gebruikt. Er dient dan ook een herwaardering op basis van de vervangingswaarde plaats te vinden, met name ten aanzien van de per 1 januari aanwezige duurzame eigendomsobjecten naar de per die datum aanwezige voorraad werkeenheden.

Het daarvoor benodigde onderzoek, dat in hoofdzaak betrekking zou dienen te hebben op de samenstelling van de bollenkraam en op de resterende levensduur der slijtende duurzame objecten, kon nog niet worden ingesteld. Het is dus duidelijk, dat de in bijlage VII opgenomen balans geen exacte voorstelling geeft van de financiële structuur en positie op 1 jan. 1955, doch slechts een globale benadering daarvan.

Deze benadering geschiedde door de waarde van de collectiviteit der slijtende bedrijfsobjecten in eigendom te stellen op 60% van de vervangingswaarde, resp. door de bollenkraam te waarderen tegen de op pag.16 vermelde normen per bollensoort. Behoudens ten aanzien van de grond in eigendom, waarvan de waarde op 100% van de toegestane verkoopwaarde is aangehouden, zijn alle overige bezittingen zonder wijziging aan de balansen der administratiekantoren ontleend. Aangezien de waardering van de bloembollenkraam aan de matige kant is gehouden en ook in de (gehandhaafde) fiscale waardering van de eigen woning een stille reserve is begrepen, is de veronderstelling gewettigd, dat de economische boekwaarde eerder hoger dan lager zal zijn geweest dan is voorgesteld.

Op grond hiervan kan dan ook worden aangenomen, dat de financiële positie in werkelijkheid (nog) gunstiger is dan die welke in de gegeven cijfers tot uiting komt.

	Gemiddeld per bedrijf			
	Absoluut		In %	
Bezittingen				
Duurzame (dode) objecten				
Grond	f.11.700		15	
Opstallen en inventaris	" 18.400		24	
Eigen woning	" 5.400	f.35.500	7	46
Bollenkraam		" 19.200		25
Voorraden en liquide middelen		" 17.900		24
Activa belegd buiten bedrijf		" 3.600		5
		" 76.200		100
Financiering				
Vreemd kapitaal op korte termijn		f. 4.100		5
Vreemd kapitaal op lange termijn		" 11.300		15
Eigen kapitaal		" 60.800		80
		f.76.200		100

Deze gunstige beoordeling is gebaseerd op het feit dat de totale activa slechts voor 20% met vreemd kapitaal zijn gefinancierd. De behoeften op korte termijn welke voor het jaar 1955 als gemiddelde voor alle bedrijven, op f.17.000 werden getaxeerd, doch voor de overbrugging van de periode 1 januari tot 1 november (betaaldatum der verkopen) op een iets lager bedrag kunnen worden aangehouden, konden grotendeels uit eigen middelen worden gefinancierd. Het op korte termijn verkregen crediet had in hoofdzaak betrekking op leverancierscrediet.

Aangezien mag worden aangenomen, dat de activa over het algemeen voldoende dekkingsmogelijkheden bieden om, zo nodig, nog in ruime mate crediet te verkrijgen, kan de conclusie gunstig luiden zowel ten aanzien van de liquiditeit op lange als op korte termijn. Men houde echter rekening met het feit, dat de bollenkraam, in verband met prijsrisico's, als dekkingsobject voor credietverkrijging, minder mogelijkheden zal bieden dan de overige bestanddelen der activa.

Van alle groeperingen, welke in bijlage VII zijn opgenomen, bedraagt het eigen kapitaal, in procenten van de totaalwaarde der activa, ten minste 75. De spreiding van het algemeen gemiddelde percentage van 80

is - nader onderscheiden naar eigendoms- en pachtbedrijven - hieronder weergegeven.

Tabel 23.

DE SPREIDING VAN HET PERCENTAGE EIGEN KAPITAAL, UITGEDRUKT IN DE TOTAALWAARDE DER ACTIVA

	Eigen kapitaal in procenten van de waarde der activa		
	80 - 100	60 - 80	<60
	%	%	%
Eigendomsbedrijven (35)	52	28	20
Pachtbedrijven (34)	70	15	15
Totaal (69)	60	22	18

Voor de pachtbedrijven, waarvoor de dekkingsmogelijkheden voor credietverkrijging uiteraard geringer zijn, dan voor de eigendomsbedrijven, blijkt de verhouding eigen kapitaal - vaste activa iets gunstiger te zijn dan voor de eigendomsbedrijven. Het (ongewogen) gemiddelde percentage voor beide categorieën bedraagt 83 voor de pachtbedrijven, resp. 76 voor de eigendomsbedrijven.

Bijlage I

TOELICHTING WIJZE VAN BEREKENING DER CIJFERS OVER 1954

1. De bedrijfsresultaten

De bedrijfsresultaten zijn bepaald volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in, dat rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen zijn gebaseerd op de vervangingswaarde en dat kosten, welke niet tevens uitgaven zijn (handenarbeid van de ondernemer en zijn gezin, rente van eigen kapitaal, e.d.) zijn gewaardeerd. Voor een belangrijke categorie van produktiemiddelen, t.w. de bloembollenkraam, ontbraken de gegevens voor de vervangingswaardeberekening. Tengevolge hiervan is een waardenorm gehanteerd, welke is gesteld op 150% van de normen welke voor de inkomstenbelasting van toepassing zijn.

Ten aanzien van de in bijlage III onderscheiden kostenelementen valt het volgende op te merken:

a. Kosten

Rente, afschrijving, pacht, grond- en polderlasten.

Over de waarde van de grond voor zover in eigendom is 4% rente berekend; voor de overige duurzame produktiemiddelen is evenals over het bedrijfskapitaal 4% rente berekend over het gemiddeld geïnvesteerde bedrag. Dit bedrag is voor die duurzame produktiemiddelen, waarover wordt afgeschreven, gesteld op 60% van de getaxeerde nieuwwaarde in 1954. Deze rente is berekend onafhankelijk van het feit of met eigen of vreemd kapitaal gewerkt wordt, dus of werkelijk rente betaald wordt.

Voor klein gereedschap is geen afschrijving toegepast; de aanschaffingen gedurende het boekjaar zijn nl. als kosten (onderhoud) geboekt.

Voor pachtbedrijven is opgenomen de werkelijk betaalde pacht verminderd met de getaxeerde huurwaarde van een eventueel op het gepachte bedrijf aanwezige woning, waarvan de huur in de totale pachtsom van het bedrijf begrepen is. In de rubriek "huren en pacht" zijn tevens opgenomen de kosten van gehuurde teeltvergunningen.

Voor zover grond- en polderlasten ook betrekking hebben op een eigen woning, is daarvoor een geschat bedrag in mindering gebracht.

Arbeidskosten

Voor vreemd personeel zijn de werkelijk betaalde lonen en sociale lasten opgenomen. Voor de handenarbeid, die door de ondernemer en zijn gezinsleden is verricht, is het loon berekend.

Hiertoe is de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid geschat.

Deze arbeid is gewaardeerd overeenkomstig het loon (vermeerderd met ± 19% sociale lasten), volgens de collectieve arbeidsovereenkomst voor resp. volwassen arbeiders, vrouwen en jeugdigen.

W e r k d o o r d e r d e n

Hieronder zijn opgenomen de werkzaamheden, welke eventueel met bijlevering van materiaal en/of gebruik van eigen werktuigen, tegen een overeengekomen bedrag zijn aangenomen.

L e i d i n g, t o e z i c h t e n r i s i c o

Voor het geven van leiding en toezicht en voor het dragen van risico door de kweker is geen bedrag onder de kosten opgenomen. Dit zou alleen mogelijk zijn geweest, indien voor de beloning van deze functies bruikbare - objectieve - normen bekend zouden zijn, hetgeen niet het geval is.

O n d e r h o u d

Hieronder konden uiteraard niet worden opgenomen de loonkosten van door eigen personeel, gezinsleden of ondernemers uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden. Bedragen, die door de administratiekantoren als onderhoud werden opgegeven, maar die naar onze maatstaven als vernieuwingen moesten worden aangemerkt, zijn niet hierin opgenomen.

M a t e r i a l e n

Deze rubriek omvat de kosten van dekmateriaal, meststoffen, bestrijdingsmiddelen, zaad en pootgoed, enz., dus bedrijfsbehoeften die in het algemeen in één keer in het produktieproces opgaan. De post meststoffen en dekmateriaal is,gezien de belangrijkheid ervan, afzonderlijk opgenomen.

B e l a s t i n g e n (e x c l. g r o n d b e l a s t i n g)

Deze post bevat in hoofdzaak omzetbelasting, welke belasting volledig overeenkomstig de opgaven is opgenomen.

O v e r i g e k o s t e n

Alle hiervoor niet genoemde kosten zijn onder dit hoofd vermeld, nl. afleveringskosten, elektriciteit, water, verzekeringen, administratiekosten, reiskosten, abonnementen, enz.

b. Opbrengsten

De bedragen welke als opbrengst van bloembollen in bijlage III zijn vermeld, hebben betrekking op:
1e. de opbrengsten uit verkopen onder aftrek van inkopen
2e. de mutaties in de waarde van de bloembollenkraam.

Ad 1e. De verkopen bevatten opbrengsten van eigen oogst, dus voornamelijk leverbare partijen en overigens plantgoed (eventueel van opgeruimde partijen), doch kunnen ook opbrengsten van ingekochte partijen bevatten. De inkopen, welke hierop in mindering zijn gebracht, hebben grotendeels betrekking op aankopen van nieuwe soorten, doch bevatten eventueel ook - zoals reeds gezegd - voor doorverkoop bestemde bloembollen.

Het sub 2e genoemde bedrag is ontstaan door uitbreiding, resp. inkrimping van de kraam en wordt gevormd door het verschil van de kraamwaarde - berekend op basis van de op pag.16 vermelde normen - aan het einde, resp. aan het begin van het boekjaar. Dit bedrag vormt, bij uitbreiding, een correctie op de inkopen tot het bedrag van de waardenorm, resp. (bij uitbreiding uit eigen kraam) een aanvulling van het - door ondiepere raap lager geworden - verkoopbedrag. Bij inkrimping wordt het onder de "opbrengsten" begrepen verkoopbedrag der opgeruimde partijen geheel of ten dele door het gestelde waardebedrag gecompenseerd resp. overgecompenseerd.

De verkopen zijn grotendeels netto door de administratiekantoren opgegeven. De kortingen voor de surplusregeling, alsmede de vakheffing zijn derhalve in mindering van de verkopen gekomen. Dit geldt niet ten aanzien van betaalde provisie en vrachten, welke onder de kosten (rubriek "overige kosten") zijn opgenomen.

Voor een nadere toelichting op de gevolgde werkwijze wordt verwezen naar pag. 14 van dit rapport.

2. Het inkomen van de ondernemer

Dit inkomen wordt berekend door het verschil tussen de totale opbrengsten en de totale kosten te vermeerderen met de onder de kosten opgenomen vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Door aanwending van eigen kapitaal wordt dit inkomen nog verhoogd met de rente welke bij belegging van het kapitaal zou zijn verkregen. Dit inkomensbestanddeel wordt berekend door het - als kosten gecalculeerde - rentebedrag te verminderen met de betaalde rente.

In bijlage VI is het aldus berekende inkomen van de ondernemer in kolom 7 vermeld. Daar ook de arbeid door gezinsleden als kosten is aangemerkt, moet het bedrag in kolom 7 nog met dit kostenbedrag (kolom 8) worden verhoogd om het totale gezinsinkomen uit het bedrijf (kolom 9) te verkrijgen.

3. Het arbeidsinkomen

Voorts wordt nog onderscheiden het arbeidsinkomen.

Onder arbeidsinkomen wordt verstaan het bedrag dat door hen die arbeid in het bedrijf hebben verricht, op grond daarvan als inkomen is ontvangen. De beloning voor het dragen van het, hiervan niet te scheiden, ondernemersrisico is daarbij tevens inbegrepen.

Dit inkomen wordt derhalve berekend door het bedrijfsresultaat te vermeerderen met het bedrag dat als kosten van arbeid is opgenomen.

In bijlage III is dit arbeidsinkomen per manjaar arbeidsbezetting, in bijlage IV per hectare bollenland tot uitdrukking gebracht.

4. Het kapitaal

Onder het eigen kapitaal, zoals in kolom 17 van bijlage VII tot uitdrukking gebracht, is verstaan de geldswaarde der bezittingen, onder aftrek der schulden. Aangezien wij hier uitsluitend te doen hebben met de persoonlijke ondernemingsvorm is in het kapitaal, behalve het bedrijfskapitaal, als regel ook het privé-kapitaal van de ondernemer begrepen.

Dit kapitaal is, tezamen met de geleende gelden voornamelijk in het bedrijf, voor een deel ook buiten het bedrijf geïnvesteerd. Het per 1 januari 1955 geïnvesteerde bedrag is als volgt benaderd: De economische boekwaarde der slijtende bedrijfsobjecten is gesteld op 60% van de vervangingswaarde, van de grond op 100% van de toegestane verkoopwaarde. De waardeberekening van de bloembollenkraam is gebaseerd op de - op pag.16 vermelde - normen. De overige bestanddelen van de activa zijn zonder wijziging aan de balansen der administratiekantoren ontleend.

Bijlage II

OVERZICHT VAN HET GRONDGEBRUIK IN AREN GEMIDDELD PER BEDRIJF OVER 1954

	Gem. van alle bedrijven	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte			Bedr.indeling naar arb.bezett.		
		>10 % hyacinten	overige bedr.							
			veel tulpen	weinig tulpen	groot	middel-groot	klein	personeels-bedrijven	gezins-bedr.	een-mansbedr.
Aantal bedrijven	69	22	28	19	15	24	30	34	16	19
	aren	aren	aren	aren	aren	aren	aren	aren	aren	aren
Hyacinten	21,9	65,9	1,5	0,9	75,8	13,9	1,4	41,0	6,5	0,6
Vroege tulpen	18,3	30,9	17,6	5,0	44,3	13,5	9,4	26,6	12,5	8,6
Late tulpen	43,7	57,7	47,0	22,6	87,9	43,8	21,4	60,7	34,8	20,7
Narcissen	47,1	61,3	47,8	29,7	87,2	47,1	27,0	64,9	32,5	27,6
Krokussen	3,8	1,7	3,6	6,6	3,9	5,1	2,8	4,0	3,6	3,7
Gladiolen	19,6	14,1	23,7	20,0	21,3	22,9	16,1	19,5	24,5	15,7
Overig bijgoed	3,2	3,4	2,3	4,0	3,5	4,2	2,1	2,7	4,2	3,1
Totaal Bloembollenkraam	157,6	235,0	143,5	88,8	323,9	150,5	80,2	219,4	118,6	80,0
Contractteelt voor derden	2,5	0,6	1,3	6,4	0,5	2,8	3,3	1,3	4,9	2,6
Groente en vr.aard.(incl.leegland)	13,9	23,7	9,7	8,9	32,1	11,4	6,8	19,3	10,9	6,9
Overige gewassen	0,5	0,6	0,3	0,7	1,3	0,2	0,3	0,6	0,8	-
Akkerbouw en grasland	28,3	32,2	30,3	20,9	78,1	28,3	3,5	35,4	41,5	4,4
Verhuurd aan derden	44,3	64,6	45,5	19,1	95,7	48,5	15,3	51,2	57,4	21,0
Erf, blijvende paden, water enz.	33,5	59,0	23,6	18,4	83,3	30,3	11,1	51,5	22,8	10,3
Totaal kadastraal	280,6	415,7	254,2	163,2	614,9	272,0	120,5	378,7	256,9	125,2
waarvan: eigendom	146,9	217,2	146,8	65,5	357,8	137,7	48,8	208,6	141,7	40,8
gepacht	133,7	198,5	107,4	97,7	257,1	134,3	71,7	170,1	115,2	84,4

L.E.I.

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN, DE ARBEIDSBEZETTING EN HET ARBEIDSINKOMEN (PER MANJAAR) GEMIDDELD PER BEDRIJF OVER 1954

	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte			Structuur arbeidsbezetting			Gem. van alle bedrijven
	>10 % hyacinten	Overige bedr. veel tulpen	Overige bedr. weinig tulpen	groot	middel-groot	klein	personeels-bedrijven	gezins-bedrijven	eenmans-bedrijven	
Aantal bedrijven	22	28	19	15	24	30	34	16	19	69
SPECIFICATIE VAN KOSTEN EN OPBRENGSTEN (in gld)										
Berekende rente	3380	1820	870	4820	1930	770	3080	1420	760	2050
Berekende afschrijving	1450	820	370	2090	830	350	1360	530	370	900
Huren en pacht	1490	910	570	1560	1130	610	1190	980	670	1000
Onderhoud	1380	540	390	1850	640	330	1180	430	320	770
Lonen (incl. gewaardeerd)	17820	9860	6850	24610	10680	5760	16210	9150	5300	11570
Werk door derden	1470	470	170	2120	410	230	1150	340	200	700
Mest en stro	6100	2300	1190	8510	2550	1080	5010	1950	1040	3210
Overige materialen (incl.br.stoffen)	1480	580	290	2000	710	240	1240	470	240	790
Grond- en Polderlasten	100	50	30	150	50	20	90	50	19	60
Overige kosten (incl.afronding)	2590	1980	700	4860	1420	660	2910	950	660	1820
Totale kosten	37260	19330	11430	52570	20350	10050	33420	16270	9570	22870
Opbrengsten bloembollen (°/. inkopen)	44470	20850	11750	62180	21500	11230	39270	14030	11870	25870
Mutaties waarde bloembollenkraam	1260	510	410	1160	1060	230	1100	480	250	720
Opbrengsten overige produkten	1330	1640	740	3140	1150	490	1830	1250	380	1300
Overige opbrengsten	1000	910	230	2140	580	180	1170	480	230	750
Totale opbrengsten	48060	23910	13130	68620	24290	12130	43370	16240	12730	28640
Nettoresultaat (°/. = verlies)	10800	4580	1700	16050	3940	2080	9950	°/. 30	3160	5770
Opbrengsten p.f.100,- kosten (gewogen)	129	124	115	131	119	121	130	100	133	125
idem (ongewogen)	127	121	116	132	117	120	129	95	131	122
SPECIFICATIE v.d. ARB.BEZETTING										
Aantal ondernemers per bedrijf	1,4	1,4	1,0	1,6	1,5	1,0	1,4	1,4	1,0	1,3
Arbeid v.d. ondernemer(s) (in manjaren)	1,4	1,5	1,0	1,5	1,5	1,1	1,5	1,4	1,1	1,4
Arbeid v. gezinsleden (" ")	0,3	0,1	0,7	0,2	0,6	0,2	0,1	1,1	0,1	0,3
Arbeid v. vast personeel (" ")	2,6	0,7	0,1	4,1	0,7	0,1	2,3	-	0,0	1,2
Arbeid v. los personeel (" ")	0,3	0,3	0,1	0,5	0,2	0,1	0,4	0,1	0,1	0,2
Totale arb.bezett.	4,6	2,6	1,9	6,3	3,0	1,5	4,3	2,6	1,3	3,1
Arbeid door ondernemer en gezin (in %)	37	60	93	27	72	85	37	98	88	55
Arbeidsinkomen per manjaar (in gld)	6190	5450	4520	6430	4920	5170	6130	3500	6390	5650

L.E.I.

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN, DE ARBEIDSBEZETTING EN HET ARBEIDS-INKOMEN (PER MANJAAR) GEMIDDELD PER HECTARE BOLLENLAND OVER 1954

	Bedrijfstype			Bedrijfsgrootte			Structuur arb.bezetting			Gem. van alle bedrijven
	>10 % hyacint	Overige bedr. veel tulpen	Overige bedr. weinig tulpen	groot	middel-groot	klein	personeels-bedrijven	gezins-bedr.	eenmans-bedrijven	
Aantal bedrijven	22	28	19	15	24	30	34	16	19	69
SPECIFICATIE V.KOSTEN EN OPBR.(IN GLD)										
Berekende rente	1300	1180	840	1350	1170	850	1280	1060	850	1180
Berekende afschrijving	560	530	350	590	500	390	570	400	410	510
Huur en pacht	570	590	550	440	690	680	490	730	750	570
Onderhoud	530	350	380	520	390	360	490	320	360	440
Lonen (incl.gewaardeerd)	6870	6380	6570	6900	6490	6370	6760	6800	5920	6650
Werk door derden	570	300	160	590	250	250	480	250	230	400
Mest en stro	2350	1490	1140	2390	1550	1200	2090	1450	1160	1840
Overige materialen	570	370	280	560	430	270	520	350	260	450
Grond- en Polderlasten	40	30	30	40	30	20	40	40	20	30
Overige kosten (incl.afr.)	1010	1290	680	1360	860	720	1210	700	720	1070
Totale kosten	14370	12510	10980	14740	12360	11110	13930	12100	10680	13140
Opbrengsten bloembollen (%.Ink.)	17150	13490	11280	17440	13060	12420	16360	10430	13260	14860
Mutaties waarde bloembollenkraam	480	330	400	330	650	260	460	360	270	420
Opbr.overige produkten	510	1060	720	880	700	540	760	930	420	740
Overige opbrengsten	390	590	210	600	350	200	490	360	260	430
Totale opbrengsten	18530	15470	12610	19250	14760	13420	18070	12080	14210	16450
Netto-resultaat (%.=verlies)	4160	2960	1630	4510	2400	2310	4140	%. 20	3530	3310
SPECIFICATIE V/D ARBEIDSBEZETTING										
Aantal ondern. hectare	0,5	0,9	1,0	0,5	0,9	1,1	0,6	1,0	1,1	0,8
Arbeid v.d. ondernemers (m)	0,6	0,9	1,0	0,4	0,9	1,2	0,6	1,1	1,2	0,8
Arbeid v.d. gezinsleden (man)	0,1	0,1	0,7	0,1	0,4	0,2	0,0	0,8	0,1	0,2
Arbeid van vast personeel (u-)	1,0	0,5	0,1	1,1	0,4	0,1	1,0	-	0,1	0,7
Arbeid van los personeel (ren)	0,1	0,2	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1
Totale arbeidsbezett.	1,8	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7	1,8	1,9	1,5	1,8
Arbeidsinkomen per ha (in gld)	11040	9340	8200	11410	8890	8680	10900	6780	9450	9960

Bijlage Va

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1954
(indeling der bedrijven naar bedrijfstype)

Elk vakje stelt een bedrijf voor. De bedrijven ter linkerzijde van de verticale lijn wierpen verliesgevende resultaten af, de bedrijven ter rechterzijde daarvan boekten gunstige resultaten.

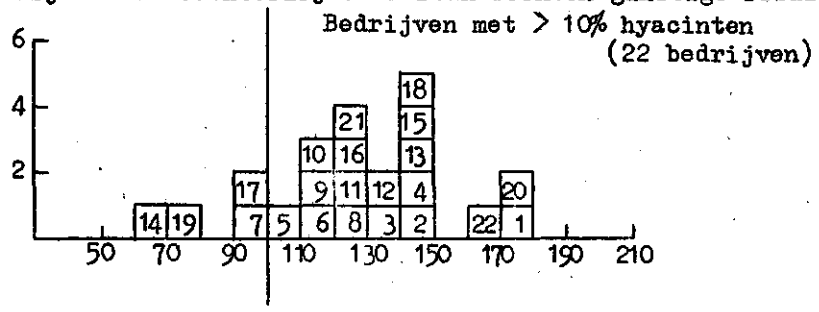

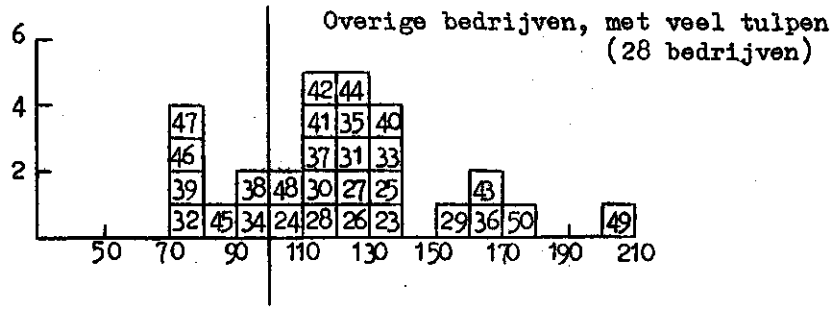

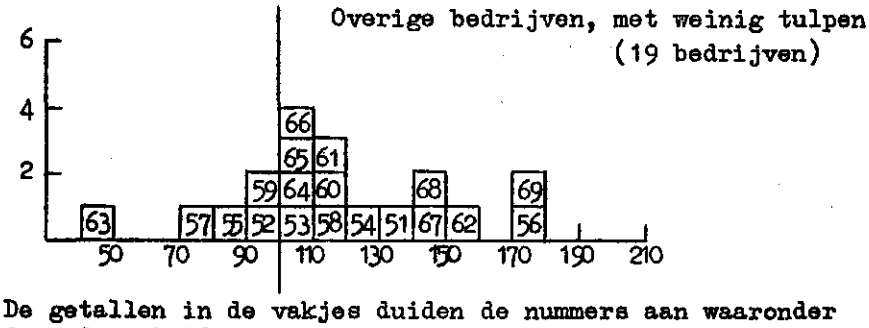

De getallen in de vakjes duiden de nummers aan waaronder de onderscheiden bedrijven in het onderzoek zijn opgenomen.

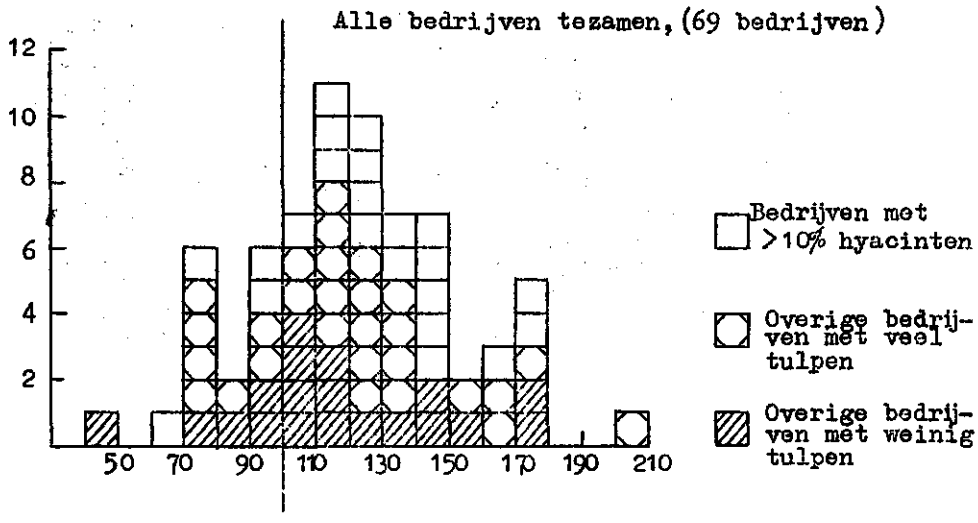

Bijlage V b

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1954

(indeling der bedrijven naar bedrijfsgrootteklassen)

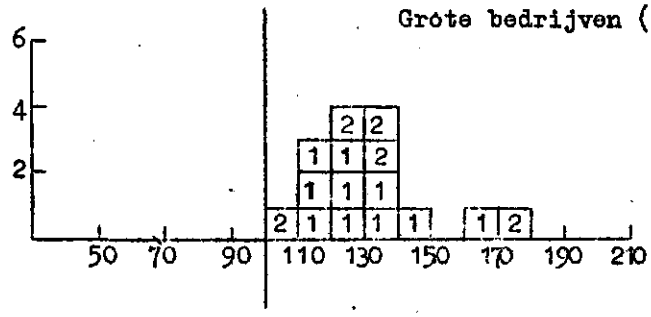

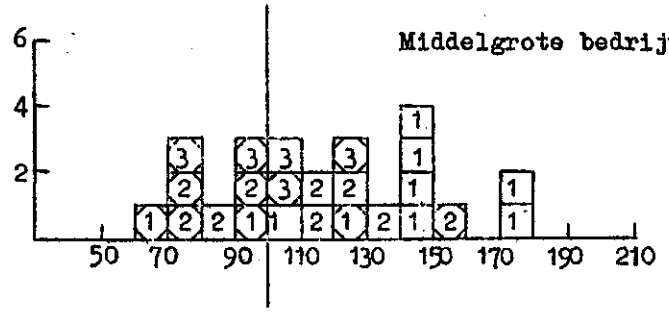

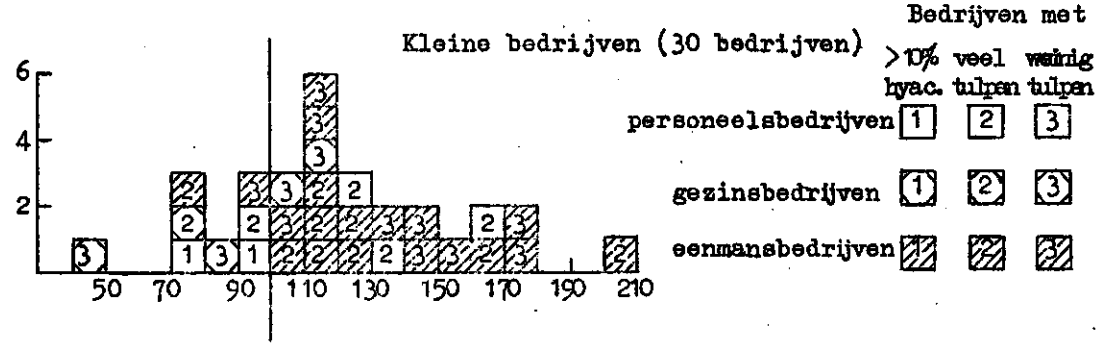

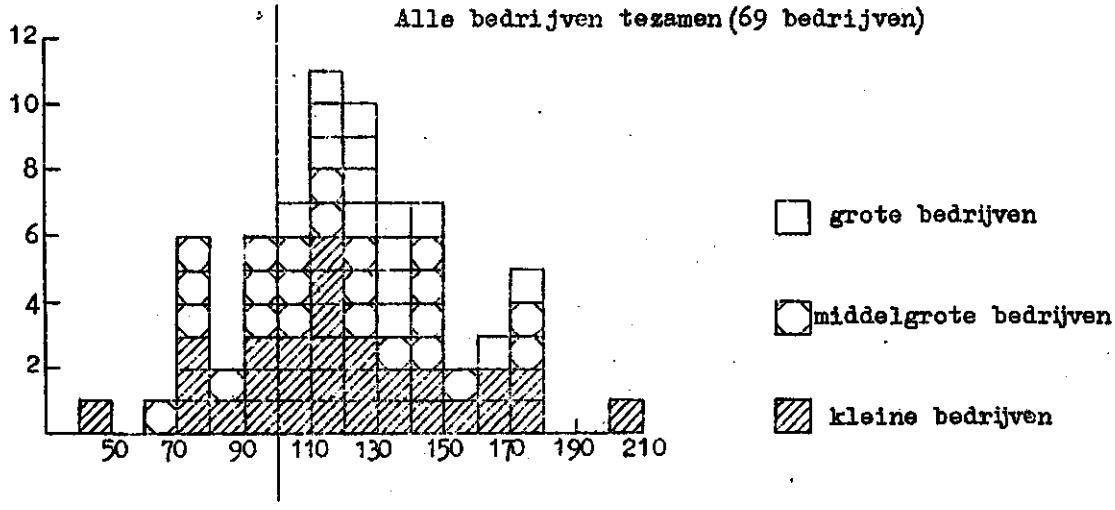

Bijlage V c

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN
(indeling der bedrijven naar de structuur der arbeidsbezetting)

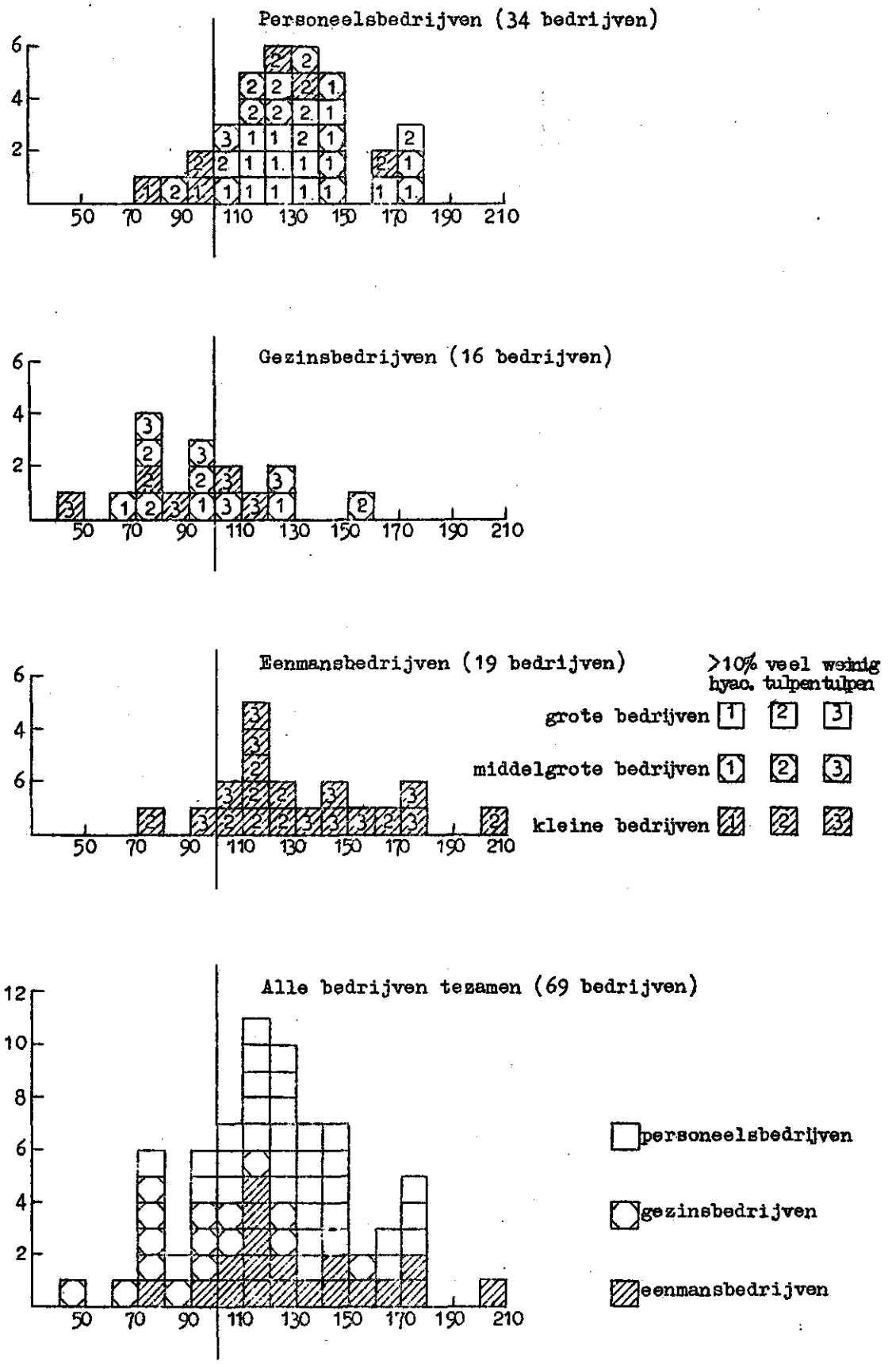

OVERZICHT VAN HET INKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1954

Bedrijfsindeling	Aantal bedr.	Aantal ondernemers	Netto-bedr. resultaat	Handenarbeid ondernemer	Rente meer ingecalculeerd dan betaald	Inkomen van de ondernemer uit bedrijf	Handenarbeid gezinsleden	Gezinsinkomen			Opgenomen voor privé doeleinden	Waarvan voor privé belastingen
								uit bedrijf	buiten bedrijf	totaal		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Hyacinten	22	31	7670	4170	1900	13740	570	14310	900	15210	9760	3310
Overige bedr.met veel tulpen	28	40	3200	4290	1030	8520	210	8730	1310	10040	6390	2030
idem met weinig tulpen	19	19	1700	4140	700	6540	2210	8750	750	9500	6230	550
Grote bedrijven	15	24	10040	4020	2380	16440	370	16810	1420	18230	12440	5210
Middelgrote bedrijven	24	35	2700	4330	1030	8060	1120	9180	1000	10180	6350	1410
Kleine bedrijven	30	31	2020	4240	660	6920	650	7570	820	8390	5010	640
Personeelsbedrijven	34	49	6910	4080	1680	12670	290	12960	1310	14270	9330	3340
Gezinsbedrijven	16	22	20	4250	830	5060	2260	7320	600	7920	5490	770
Eenmansbedrijven	19	19	3160	4540	680	8380	230	8610	880	9490	5180	730
Gem.v.alle bedrijven	69	90	4420	4220	1260	9900	760	10660	1050	11710	7510	2160

Bijlage VII

DE FINANCIELE STRUCTUUR OP 1 JANUARI 1955 (uitgedrukt in guldens per gemiddeld bedrijf)

Bedrijfsindeling	Aantal bedr.	Arb. bezetting (in manj.)	Bezittingen								Financiering							Eigen kapitaal in % van totaalw.activa
			Grond	Overige duurz. prod.mid.	Woning	Bollenkraam	Voorraden en vorderingen	Beleggingen buiten bedrijf	Liq. middelen	Totaal	Kort crediet	Leningen van familieleden	Leningen van particulieren	Leningen van B.L.B.	Leningen van andere instell.	Eigen kapitaal	Totaal	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Hyacinten	22	4,6	17700	29200	7900	33800	6000	4200	18200	117100	4000	5200	2300	4200	2800	98600	117100	84
Overige bedr.met veel tulpen	28	2,6	11400	16900	4900	14900	3800	5300	15000	72200	5300	5900	1200	4800	900	54100	72200	75
idem met weinig tulpen	19	1,9	5200	8000	3000	8700	2500	300	6900	34600	2500	1800	1600	1300	400	27000	34600	78
Grote bedrijven	15	6,3	29100	40800	9200	44600	10400	6600	26800	167500	11100	12100	4400	5900	4000	130000	167500	78
Middelgrote bedrijven	24	3,0	11000	18900	6900	17300	2100	3900	12500	72600	2700	2800	1100	6100	1000	58900	72600	81
Kleine bedrijven	30	1,5	3600	6700	2200	8000	2700	1900	8200	33300	1800	2100	700	600	300	27800	33300	83
Personeelsbedrijven	34	4,3	16700	27900	7500	28700	5900	4300	18200	109200	5800	6400	2300	5700	2300	86700	109200	79
Gezinsbedrijven	16	2,6	11200	13200	4500	12400	2100	3300	9000	55700	3000	3500	1100	3100	800	44200	55700	79
Eenmansbedrijven	19	1,3	3300	5700	2100	7900	2800	2600	9800	34200	2100	1900	1900	600	100	28600	34200	84
Gem.v.alle bedrijven	69	3,1	11700	18400 1)	5400	19200	4200	3600	13700	76200	4100	4500	1700	3700	1400	60800	76200	80

1) incl. boekwaarde gekochte teeltvergunningen. (gem. f 2.200,-)